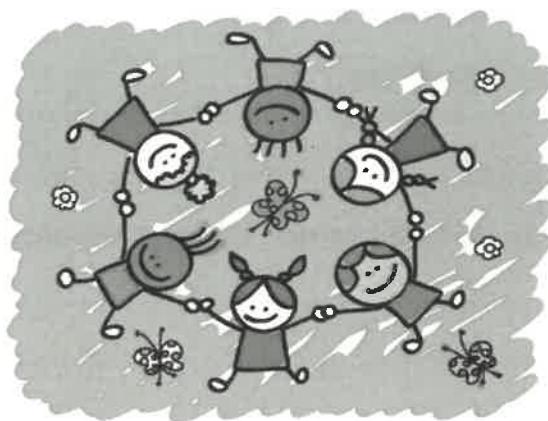


# SZÁSZVÁRI HÁRSVIRÁG ÓVODA

7349 Szászvár, Szent I. u. 23.  
OM: 202360



## PEDAGÓGIAI PROGRAM

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS



Érvényes: 2025. szeptember 1-től

## TARTALOM

<b>BEVEZETÉS .....</b>	<b>5</b>
<b>A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE .....</b>	<b>5</b>
<b>PEDAGÓGIAI HITVALLÁSUNK .....</b>	<b>6</b>
<b>GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP .....</b>	<b>6</b>
<b>AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI .....</b>	<b>8</b>
Alapelvek.....	8
Célok.....	8
Feladataink .....	8
<b>AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI.....</b>	<b>9</b>
Az egészséges életmód kialakítása	9
Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés és az értékorientált közösségi nevelés ...	12
Szocializáció .....	13
Az anyanyelvi - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása .....	14
Anyanyelvi nevelés .....	14
Értelmi fejlesztés és nevelés.....	15
<b>AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....</b>	<b>16</b>
Személyi feltételek .....	16
Tárgyi feltételek .....	16
Napirend .....	17
Hetirend .....	18
Csoportszervezés .....	18
Tervezés .....	18
<b>AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE.....</b>	<b>19</b>
Az óvodai csoportok ellenőrzési és értékelési rendszere.....	19
A pedagógiai munka dokumentálásának rendszere .....	19
A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok .....	19
A pedagógiai munka értékelése.....	20
<b>HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK SZERVEZÉSE .....</b>	<b>21</b>
Külső kapcsolatok rendszere .....	21

**KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE  
FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE ..... 22**

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése .....	23
A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során .....	26
A látási fogyatékos (látássérült) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során .....	27
A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során .....	28
Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során .....	31
Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban.....	31
Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során.....	32
Hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos pedagógiai feladatok .....	33
A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása .....	36

**NÉMET NEMZETISÉGI NEVELÉS..... 36**

**AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ..... 38**

Játék.....	38
Verselés, mesélés.....	40
Ének, zene, népi játék, tánc.....	42
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	42
Esztétikai nevelés .....	44
Mindennapos mozgás .....	45
A külső világ tevékeny megismerése .....	47
Munka jellegű tevékenységek .....	49
A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	50

**SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK ..... 52**

**A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK ..... 52**

**A SZÜLŐ, A GYERMEK, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI ..... 53**

**AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK ..... 54**

Az egészséges táplálkozás .....	55
---------------------------------	----

A mindennapi egészségvédő testmozgás.....	56
A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése .....	57
Egészségfejlesztési program .....	58
<b>A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK</b>	<b>60</b>
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek .....	61
<b>ZÁRÓ RENDELKEZÉS</b>	<b>61</b>
<b>LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK</b>	<b>62</b>

## **BEVEZETÉS**

Az óvoda Szászvár központi részén található, jól megközelíthető, frekventált helyen. Jelenlegi helyén, az általános iskola közvetlen szomszédságában 1959 óta működik. Az intézmény 4 csoportja 123 gyermek egész napos ellátására alkalmas, a helyieken kívül a szomszédos Vékény, Kárász, Máza, Magyaregregy, Szalatnak és Köblény településekről érkező gyermekeket is fogadjuk. A bejáró gyermekek szállítását kísérővel ellátott buszokkal oldjuk meg.

A minden előírásnak megfelelő étkeztetést a helyi bölcsőde épületében a Nonprofit Kft. által működtetett konyha biztosítja, így óvodánkban csak tálaló-melegítő konyha működik.

Az óvoda épülete statikailag felújításra szorul, ezen kívül időszerű lenne az épület energetikai korszerűsítése is. A néhány éve tűzben megsemmisült csoportszobánk helyett a fő épület bővítéseként gazdagodott intézményünk egy csoportszobával, a hozzá tartozó új mosdó- és illemhelyiséggel.

Meglévő csoportszobáink a többfunkciós használatnak megfelelnek, berendezésük esztétikus, praktikus, igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Játék- és eszközkészletünket a gyermekek érdeklődéséhez, fejlesztési lehetőségéhez igazítva folyamatosan bővítjük.

Az óvoda udvara tágas, füvesített, fákkal betelepített, minden évszakban jól szolgálja a gyermekek szabad levegőn történő foglalkoztatását. A folyamatos építkezés és bővítések miatt az önkormányzat plusz telek megvásárlásával bővítette az óvoda udvarát, így növelve a füves, parkosított terület nagyságát. A meglévő udvari játékok változatosak, a különböző életkorú és mozgásfejlettségű gyermekek igényeinek megfelelnek.

Pedagógiai Programunk hangsúlyozott része az egészséges életmódra nevelés, ezt segítik a gyermekek hétköznapi életébe épített szokásformák kialakítása, az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás és a mozgásfejlesztés, valamint az egészségmegőrzés előtérbe helyezése.

Óvodánk 1975 óta német nemzetiségi óvodaként működik, német nemzetiségi kétnyelvű nevelést folytatunk a két nagyobb csoportban. A német nyelv megismertetése, megszerettetése mellett nagy hangsúlyt helyezünk a nemzetiség kultúrájának, hagyományainak megőrzésére, átadására is. E célból indítottunk német nemzetiségi táncoktatást is a gyermekek részére.

## **A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE**

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény
- A módosított Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

## **PEDAGÓGIAI HITVALLÁSUNK**

**H**iszünk a gyermekek fejleszthetőségében.

**Á**llítjuk, hogy minden gyermek hordoz magában értéket.

**R**agaszkodunk az egészséges életmód szokásrendszerének kialakításához.

**S**ikerül, ha a szülőkkel együtt, egységes elvekkel nevelünk.

**V**igyázunk, hogy a gyermeki jogok érvényesüljenek.

**I**gaz, hogy számunkra minden gyermek egyformán fontos.

**R**észesei akarunk lenni boldog gyermekkoruk alakításának.

**Á**póljuk a nemzetiségi szokásokat, hagyományokat.

**G**ondozzuk testüket, megalapozzuk egészséges életvitelüket.

Hitvallásunkhoz hűen Pedagógiai Programunk elkészítésekor a következő alapelveket tekintettük irányadónak:

A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg. Nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodánk kiegészítő szerepet tölt be. Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Pedagógiai Programunk kidolgozásakor figyelembe vettük az „Óvodai nevelés országos alapprogramját”, a „Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét”, valamint a „Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvét”.

## **GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP**

Gyermekekép

Programunk a gyermeki személyiségből indul ki, annak állandó fejlődésére alapoz. A gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, esetleges hátrányai csökkenjenek. Ennek érdekében tekintettel vagyunk arra, hogy a gyermekfejlődő személyiség, amelyet a genetikai háttér, az érés sajátos szabályai, valamint a spontán és tervezett környezeti hatások – ideértve a spontán és tudatos nevelési befolyásokat is – együttesen alakítanak. E tényezők hatásaként a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó fizikai és pszichikai szükségletei fejlődnek ki.

Olyan gyermekek nevelésével szeretnénk foglalkozni, akik szeretettel, örömmel, jókedvűen jönnek óvodánkba, s készek a befogadásra, az óvónők pedig készek a gyermeki személyiség spontán és tervszerű fejlesztésére.

A gyermekeket óvodába lépésük pillanatától fogva egyéniségük, képességeik figyelembevételével neveljük, hogy;

- kommunikációra és kooperációra képesek legyenek,
- a kritikus gondolkodás, döntésképeség, konfliktuskezelő képesség, és az életen át tartó tanulás igénye vezesse a kíváncsiság útján,
- cselekedeteit a nemzeti és multikulturális értékek, a szülőföld hagyományápolása hassa át, és az egyén és társadalom jogainak és szükségleteinek egyenrangú tisztelete jellemezze,
- eltérő ütemben fejlődő, más és más területen elismerést érdemlő, szabad és mással nem helyettesíthető lényvé váljon,
- tetteik érzelem vezéreltekké váljanak,

- a gyermekek erős „én” központúsága fokozatosan alakuljon át mások érdekeinek figyelembevételére.

Céljaink szerint az ide járó gyermekek igénylik a tiszta, esztétikus környezetet, arra tudatosan vigyáznak és ehhez képességeikhez mérten hozzá is járulnak. Szívesen játszanak, alkotnak és dolgoznak, ezáltal egyéniségük kiegyensúlyozottá, derűssé válik. Igényükké válik az egészséges étkezés és a mindennapos mozgás, ezt szívesen, örömmel végzik.

## **Óvodakép**

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Óvodánkban a gyermek érdeke mindenek felett áll.

A gyermekek szeretetteljes, derűs, érzelmi biztonságot nyújtó, optimális feltételeket biztosító környezetben élik mindennapjaikat. Nevelőtestületünk minden tagja elkötelezett amellett, hogy a gyermekekre odafigyelő, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, differenciált fejlesztésre, felzárkóztatásra épülő nevelőmunkát folytassunk. Gyermekközpontú szemlélet megvalósítására törekszünk, ahol a 2,5-7 éves gyermekek testi és lelki szükségleteinek szem előtt tartásával folyik a nevelőmunka.

Az óvodai nevelés alapelveinek és saját kiemelt feladataink – egészséges életmódra nevelés, kétnyelvű német nemzetiségi nevelés – megvalósítása érdekében gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó, harmonikus óvodai légkör megteremtéséről, a testi, a lelki, a szociális és az értelmi képességek életkorhoz és egyéni fejlődési szinthez igazított fejlesztéséről, valamint a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra. A tevékenységeken keresztül valósítjuk meg az egyes műveltségterületek közvetítését, az esélyegyenlőség biztosítását, valamint az iskolai életre való felkészítést. Biztosítjuk az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

**Az óvoda funkciói:** óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.

- Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.
- Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Megteremtjük a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenység és szabad játék lehetőségét, azon keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek közvetítését.
- Törekszünk arra, hogy gyermekeink a testi-lelki és értelmi szükségleteiket igény szerint kielégíthessék.
- Tiszteletben tartjuk a szülők jogait a gyermeknevelésben, a gyermekekkel kapcsolatos döntések meghozatalában, és igyekszünk partnerek lenni ebben.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai oktatásának során fontos, hogy megőrizzük önazonosságukat, erősítsük nemzeti identitásukat, átadjuk a nemzetiségi hagyományokat, folytassuk a nyelvi nevelésüket, valamint lehetőséget biztosítsunk a multikulturális nevelésen alapuló integrációra.

- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását

## **AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI**

### **ALAPELVEK**

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

- Nyugodt, családi, biztonságot nyújtó légkör megteremtése, amelyben a gyermeki játék elsődlegességét hangsúlyozzuk.
- A másság elfogadása, tiszteletben tartása.
- Egyéni eltérésekre figyelés elve.

A gyermekek nevelése elsősorban a család feladata. Az óvodának tiszteletben kell tartani és meg kell erősíteni a gyermekek jogait, emberi méltóságát. A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet és megbecsülés övezzé.

Az óvodás korú gyerekek az élményeiket, érzéseiket és kívánságaikat a tevékenységeik révén mutatják meg. Ennek alapján fontos, hogy a gyermeki tevékenység végig jelen legyen a nevelés során.

A gyermekek igényeinek, a családból hozott szokásainak ismerete nevelésünk alapját képezik. Erősítjük, alakítjuk azokat a pozitív beállítódásokat, magatartásformákat, szokásokat, amelyek a kisgyermek egészségi állapotát javítják.

Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeit vesszük figyelembe. Az óvodás gyermeket, mint fejlődő személyiséget szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

### **CÉLOK**

- A gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének, kibontakozásának támogatása, az iskolai beilleszkedés elősegítése.
- Az életkori és az egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével a gyermeki képességek kibontakoztatása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek számára az őket megillető különleges bánásmód biztosítása.
- Az egészséges életmódra nevelés, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése, a mozgásszervi elváltozásokkal küszködő gyermekek korrekciós fejlesztése, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, valamint a környezettudatos magatartás kialakítása.
- Német nemzetiségi nyelvi nevelés biztosítása, nemzetiségi hagyományok ápolása.

### **FELADATAINK**

- Az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, harmonikus óvodai légkör megteremtése, az óvoda óvó-védő és szociális funkciójának betöltése.
- Változatos és sokszínű tevékenységrendszer kialakítása a gyermekek képességfejlesztésének érdekében.
- A családokkal szoros partneri viszony, együttműködés kialakítása a gyermek közös nevelését illetően.
- Az egészséges életmód, életvitel szokásainak – testmozgás, testedzés, testápolás, egészségmegőrzés, egészséges étkezés – valamint a környezettudatos magatartás szokásainak alakítása.

- Szocializálás, érzelmi és erkölcsi nevelés, értékorientált közösségi nevelés, a másság elfogadásának segítése, egymás tiszteletére nevelés.
- Anyanyelvi, értelmi nevelés és fejlesztés.
- A felsoroltakhoz szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek esetében az önazonosság megőrzésének, ápolásának, megerősítésének valamint a nemzetiségi nyelvi nevelés biztosítása, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének biztosítása.

## **AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI**

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

### **Az egészséges életmód kialakítása**

Az egészséges életmódra nevelés céljának és feladatának meghatározásához fontos tisztázni, mit értünk egészség alatt: a szervezet harmonikus működését, a betegség hiányát, a jó közérzetet valamint a szervezet külső hatásokat kivédő, stabilizáló képességét.

Az óvoda egészségnevelési feladatait csak a szülőkkel, a családdal szorosan együttműködve képes megvalósítani. Ennek megvalósításában jelentős szerepet vállal óvodánk védőnője, aki havi rendszerességgel tart játékos megelőző foglalkozásokat a gyerekeknek, és gyakran közvetítő szerepet tölt be az intézmény és a családok között. (tanácsadás)

### **Céljaink:**

- Az óvodába járó gyermekek egészséges életmódra nevelése, a higiénés szokások megalapozása és összehangolása a családokban kialakult szokásrendszerrel.
- Az egészség gondozásához szükséges képességek, készségek és jártasságok megalapozása és kialakítása, a testi fejlődés elősegítése.
- A gyermekek testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A gyermekek egészségének védelme, helyreállítása, edzése és megerősítése.
- Az egészséges életmód, egészséges étkezési szokások, a betegségmegelőzés szokásainak a kialakítása.

### **Feladataink:**

- A személyi higiénia iránti igény felkeltése.
- A személyi higiénés eszközök biztosítása.
- A testápolás igényének kialakítása, a testápolás műveleteinek megtanítása.
- Az intimitás tiszteletben tartása.
- A helyes, kulturált étkezési szokások megtanítása.
- A pihenéshez szükséges optimális feltételek megteremtése (nyugalom, csend, tiszta levegő).
- A helyes öltözködési szokások kialakítása.
- A gyermekek gondozása, testi szükségleteik és mozgásigényének kielégítése.
- A fejlődéshez szükséges feltételek és az egészséges, biztonságos környezet megteremtése.
- A gyermekek életkori és egyéni fejlettségének, tempójának figyelembevétele.

- A mozgás megszerettetése, a mozgás kedv fenntartása, a gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodva a mozgáskoordináció, a testi képességek és az erőnlét fejlesztése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A természet szeretetére, megóvására nevelés.
- Megfelelő szakemberek bevonásával és velük együttműködve speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és nevelési feladatok ellátása (gyermekorvos, fogorvos, védőnő, pszichológus, gyógytornász, logopédus, gyógypedagógus).
- Az alapvető életvezetési készségek elsajátítása, mint a döntéshozatali készség, a kreatív gondolkodás készsége, a kommunikációs készség, az önismeret készsége, az érzelmek kezelésének a készsége, a problémamegoldás készsége, a kritikus gondolkodás készsége, az interperszonális készségek fejlesztése amely elengedhetetlen a problémák megoldásához, a rugalmas alkalmazkodáshoz, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz és a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségekre épülő nevelés segíti a gyermekeket abban, hogy elsajátítsák az egészséges életmód kialakításához szükséges ismereteket, készségeket és képességeket.

### **Gondozás**

A gondozás magába foglalja a testi és lelki egyensúly kialakítását és fenntartását, biztosítja a higiénés feltételeket. Figyelemmel kíséri és folyamatosan ellenőrzi a gyermek egészségét, a helyes testápolás szokásainak kialakítását, szükségletei kielégítését valamint a fertőző betegségek kialakulásának megelőzését. A gyermekek szükségleteik önálló kielégítésére, a testápolás, az öltözködés, az önkiszolgálás és az étkezési szokások elsajátítására fokozatosan válnak képessé a folyamatos példamutatás, segítségnyújtás és gyakorlás következtében. A gondozással kapcsolatos tevékenységekre a gyermekek életkorától függően megfelelő időt kell biztosítani.

### **Gondozás feladatai:**

- Váljon igényükké a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet.
- Az időjárásnak megfelelő réteges öltözködés elsajátítása.
- Napi kétszeri fogmosással a megfelelő fogápolási szokások alakítása.
- Kéz-, köröm- és fejápolás (száj, fül, haj) egyéni, differenciált segítése.
- Mosdó- és wc-használat helyes szokásainak elsajátítása.
- Rendszeres együttműködés a gyermekorvossal, fogorvossal, védőnővel.
- Egészséges étrend és étkezési szokások alkalmazása, szorosan együttműködve a családdal (nyers zöldségek és gyümölcsök beiktatása a heti étrendbe esetenként a szülők közreműködésével).
- A szülők tájékoztatása az egészséges életmód szokásainak együttes alakításáról.

### **Testápolás, tisztálkodás**

A testápolás magába foglalja a test és a ruházat gondozását, az egészség védelmét, a tisztaságérzet igényének kielégítését, továbbá a közvetlen és a tágabb környezet tisztán tartására való törekvést. A testápolás igényének kialakítása modellkövetéssel történik, az óvodapedagógusok és a dajka együttműködésével. A megfelelő szájhigiénia és a helyes fogápolás megtanítására törekszünk, a napi kétszeri fogmosás és a megfelelő eszközök biztosítása által. A személyi higiénia legintimebb része a wc-használat, ez mind az óvodapedagógusok, mind pedig a dajka részéről megértést és tapintatot igényel. A wc helyes használatát, az ezzel kapcsolatos higiénés szokásokat tudatosan kell kialakítani és megtanítani, de fontos, hogy mindig a gyermek szükségletei a meghatározóak.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek képes önállóan tisztálkodni, a tisztálkodási eszközöket rendbe teszi.
- Szükségeit felismeri, azokat mindig jelzi.
- Igényli saját személyének és környezetének tisztaságát.
- Önállóan használja a wc-t, mosdót.
- Önállóan használja zsebkendőjét, képes egyedül orrot fújni.
- Önállóan használja fésűjét.
- Önállóan képes fogat mosni.

### **Táplálkozás**

A táplálkozás a növekedés és a fejlődés egyik alapvető feltétele. Az óvodás korú gyermekek számára az óvodában napi háromszori, étkezést biztosítunk. Ügyelünk a kulturált étkezési szokások kialakítására, a megfelelő, egészséges étkezés megalapozására, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, valamint a zöldségek és gyümölcsök, a tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére. A napi megfelelő vitamin- és rostszükséglet beviteléről gyümölcsnapok szervezésével, valamint a délelőtti folyamán történő nyers zöldség- és gyümölcsfogyasztással gondoskodunk. Figyelmet fordítunk a megfelelő folyadékbevitelre ivóvíz formájában.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek képes önállóan étkezni, az evőeszközöket, szalvétát megfelelően használja.
- Az asztalnál viselkedése fegyelmezett, kulturált, halkán beszél asztaltársaival.
- Anyi ételt kér, amennyit elbír fogyasztani, igényét jelzi.
- Az új ízeket kipróbálja, elfogadja.
- Ügyel az asztal és a közvetlen környezet, valamint saját ruhájának tisztaságára.

### **Pihenés**

A minőségi pihenés kiemelten fontos az óvodás korú gyermekek napirendjében. Az óvodában biztosítjuk a gyermekek számára a nyugodt, csendes pihenés feltételeit, a zajmentes légkört és a tiszta, friss levegőt. A megfelelő hangulatot mesével, altatódallal, halk relaxációs zenével teremtjük meg, a gyermekek elalvását simogatással, cirógatással, otthonról hozott játékokkal könnyítjük meg. A pihenés idejét a gyermekek életkorának és egyéni igényeinek figyelembevételével alakítjuk ki.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek képes nyugodtan pihenni, tekintettel van mások pihenésére, nem zavarja őket abban.
- Késletetni tudja szükségletei kielégítését.

### **Öltözködés**

A helyes öltözködési szokások kialakításának két fő feltétele az időjárási viszonyokhoz való alkalmazkodás és az esztétikus külső megjelenés. Ügyelünk arra, hogy a gyermekek az épületen belül a tevékenységektől és a hőmérséklettől függően könnyű, kényelmes ruházatot viseljenek. A szabadban való tartózkodás során a fő szempont az időjárás és a hőmérséklet, ennek megfelelően a réteges öltözködést részesítjük előnyben. Ehhez váltóruhát a szülők biztosítanak.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek képes önállóan, az időjárási viszonyoknak és a hőmérsékletnek megfelelően öltözködni.
- Ruháját be tudja gombolni, a cipzárt fel- és le tudja húzni, cipőjét be tudja kötni.
- Ruhája tisztaságára vigyáz.

## **Mozgás**

Óvodás korban rendkívül fontos a rendszeres testmozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, a helyes testtartás és a kulturált, összerendezett mozgás fejlesztése, valamint a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek játékos formában történő fejlesztése. A mozgás sokoldalú tevékenység, mely a gyermekek egyéni fejlődésében nagy jelentőséggel bír – az általános testi fejlődés mellett az értelmi és a szociális képességekre is hatással van.

## **Szabad mozgás**

A szabad mozgás az egészséges életmód szerves része, a gyermekek óvodai életének nélkülözhetetlen eleme. Igyekszünk minél több időt a szabad levegőn tölteni (udvari játék, séta, kirándulás), az udvar és a terasz kínálta lehetőségeket kihasználva a szabad mozgás minél több formáját biztosítani. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy napi rendszerességgel tartózkodjanak a gyerekek a szabadlevegőn.

## **Szervezett mozgás**

A szervezett mozgás fejlődésében nagy szerepet játszik a tudatos mozgásfejlesztés, mely egyrészt a mindennapi mozgásban (mindennapos testnevelés, testnevelés-foglalkozások), másrészt a külön szolgáltatásként szervezett úszás, tánc formájában történik. A mindennapos, játékos mozgás szervezése a csoportszobában vagy az udvaron történik, a csoport napirendjében meghatározott módon.

## **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek szívesen és sokat mozog.
- A gyermek tud mászni, csúszni és kúszni.
- Mozgása harmonikus, összerendezett, finommozgása fejlett.
- Kézügyessége fejlett, ceruzafogása biztos és helyes.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációja megfelelő.
- Egyensúlyérzéke fejlett, tud váltott lábbal lépcsőn járni.
- Talpon jár, tud szökdelni.
- Dominanciája, oldalisága kialakult.

## **Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés és az értékorientált közösségi nevelés**

Az óvodáskorú gyermek egyik jellegzetes vonása, hogy magatartását az érzelmek irányítják. Elengedhetetlen, hogy az óvodában a gyermeket érzelmi biztonság, egy állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott és szeretetteljes környezet vegye körül. Ennek érdekében fontos, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor pozitív érzelmi élmények ériék; a gyermek és az óvoda munkatársai, valamint a gyermekek és a pedagógusok közötti kapcsolatot pozitív hozzáállás és érzelmi töltet jellemezze.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz, családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutató jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvoda barátságos, bizalmat teremtő és szeretetteljes környezete ösztönzi a gyermeket, amely befolyásolja a gyermek érzelmi kötődésének fejlődését, amelynek megvalósítása a pedagógus és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők feladata.

## **Célunk**

- A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével.

**Feladataink:**

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, harmonikus légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodás kor végéig.
- A gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt pozitív érzelmű kapcsolatának kialakítása és formálása.
- Modellértékű, befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelés megfelelő szakemberek bevonásával.
- A gyermekek erkölcsi tulajdonságainak, normarendszerének megalapozása (figyelmesség, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, tolerancia).

A beszoktatás meghatározza a gyermekek érzelmi kötődését az óvodához, a csoport életében jelen lévő felnőttekhez. Bármely életkorban történik, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás elengedhetetlen, a gyermekek pozitív kapcsolata csak így alakulhat ki. Fontos, hogy a gyermek-gyermek, gyermek-óvónó, gyermek-dajka kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze.

A családias légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy olyan tevékenységek közül választhassanak, melyekhez motivációt éreznek. Fontosnak tartjuk a sztereotípiák merevségének oldását, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítását.

**SZOCIALIZÁCIÓ**

A szocializáció szempontjából különösen nagy jelentőséggel bír a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése elősegíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését, a szokás- és normarendszer megalapozását.

**A szociális érzékenység fejlesztése**

Az óvodában dolgozó felnőttek elfogadó, dicsérő, bátorító, toleráns, türelmes, szeretetteljes, tapintatos viselkedés mintát nyújtsanak, mert a gyermek mások cselekvésének eredményét megfigyelve tanul. Utánzás, illetve minta és modellkövetés útján sajátít el magatartásmódokat, értékeket

**A társas kapcsolatok, együttélés szabályainak, alapvető normáinak szokásszintű megalapozása, fejlesztése**

A gyermekek közösségi neveltsége magatartásukban, egymáshoz való alkalmazkodásukban is megmutatkozik. A szociálisan helyes viselkedés szabályait betartó magatartást pozitív megerősítéssel, dicsérettel mélyítjük el. Teret engedünk az önérvényesítésnek, az önálló konfliktuskezelésnek, melynek határt szabunk: nincs rombolás, egymás testi épségét nem veszélyeztethetik, durva hangnemet nem használhatnak. Mintaadással, megerősítéssel kialakítjuk bennük, hogy figyeljenek egymásra, a felnőttekre, hogy képesek legyenek az udvarias visszautasításra, elfogadásra, várakozásra.

A gyermekek igénylik az egyszemélyes kontaktust, melyet minden korosztályban biztosítunk metakommunikációs eszközök alkalmazásával: ölelés, simogatás, mosoly, kacsintás, ölbe vétel.

**Közösségi események, ünnepek, hagyományok ápolása**

Megszervezésükkel erősítjük a közösséghez tartozás érzését, örömet szerezve az együtt átélt élmények biztosításával. A gyermekeket bevonjuk a tervezgetésbe, megvalósításba,

mélyítve az összetartozás érzését.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Az „én” fejlődésben a 3-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű. A 3-4 évesre jellemző agresszív, önérvényesítő, „énes” magatartásból 7 éves kor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő, szociális magatartás, viselkedés szintjére. Ez természetesen csak csoporthelyzetben valósulhat meg. Az együttesség, a közösen átélt élmények bizonyos többletet adnak a csoportnak, módosíthatják a viselkedést.

A szociális tanulás legfőbb eszköze óvodáskorban az utánzás, a mintakövetés, a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indítatásból fakadó átvétele, majd e minta egyre szélesebb kiterjesztése, mely megnyilvánul a gyermek tevékenységében.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, illetve kiemelkedő képességű gyermekeket szükség esetén megfelelő speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek hangulata kiegyensúlyozott.
- Megfelelő önbizalommal rendelkezik, szívesen szerepel.
- A dicséretre pozitívan reagál, de képes a bírálat, kritika elviselésére.
- Önállóan képes a szabályok betartására.
- Szükségeit és érzelmeit képes kontrollálni.
- Feladattudata kialakult, monotonia tűrése a feladat elvégzéséig tart.
- Képes egyik feladatról a másikra váltani.
- Rendelkezik társas kapcsolatokkal, a gyermekekkel, felnőttekkel való kapcsolatteremtésben kezdeményező.
- Képes a gyermekekkel és a felnőttekkel való együttműködésre.
- Testséma ismerete megbízható.
- Reális „én-képpel” rendelkezik.
- Képes a különbözőségek elfogadására.
- Ismeri az alapvető érzelmi megnyilvánulásokat.
- Le tud mondani más javára, önzetlen és segítőkész.
- Erkölcsi érzéke fejlett.
- Meg tudja különböztetni a mesét a valóságtól.

## **Az anyanyelvi - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

### **Anyanyelvi nevelés**

Az anyanyelvi nevelés szerves részét képezi az óvodai élet minden mozzanatának. Beépül a gyermekek tevékenységeibe, a társaikkal és a felnőttekkel való kapcsolataikba.

### **Célunk:**

- Olyan légkör kialakítása, melyben az anyanyelvi nevelésnek a szeretetteljes szóbeli közlés ad alapot.

### **Feladataink:**

- Az anyanyelv fejlesztése valamennyi tevékenységi forma keretében.
- A kommunikációkülönböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

- Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- A beszédkedv fenntartása, a gyermek meghallgatása, a gyermeki kérdések érvényesülése.
- Az értelmi képességek fejlesztése
- Az anyanyelvi nevelés során megvalósuló érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése.
- A kreativitás fejlesztése.
- Az anyanyelv ismeretére, szeretetére való nevelés.
- Az egyéni fejlődés ütemét figyelembe véve a gyermekek beszédkapcsolatainak alakítása.
- A beszédhibás gyermekek számára mielőbbi segítség biztosítása megfelelő szakember bevonásával (logopédus).
- Minél több olyan anyanyelvi játék tervezése és megvalósítása, mely a gyermekek életkori és egyéni fejlettségéhez igazodva beépül a mindennapos tevékenységekbe és a játékba.

Biztosítjuk a beszédöröm feltételeit: nyugodt jó hangulatú légkör, szeretetteljes beszélgetés, kezdeményezések.

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyermekek anyanyelvi fejlettségét, tartsuk számon beszédhibáikat, és szükség esetén kérjük szakember segítségét.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek beszédhallása megfelelő.
- Beszédértése megfelelő.
- Szívesen beszél, másokat képes végighallgatni.
- Beszédtempója megfelelő.
- Beszédének hangereje megfelelő.
- Beszéde jól érthető (nem beszédhibás).
- Tudja alkalmazni az udvariassági formulákat.
- Gondolataikat érthetően, összefüggően tudják kifejezni.
- Figyelmesen végig tudják hallgatni a felnőtteket, társaikat, részt vesznek a párbeszédben, kérdésüket, válaszukat ehhez igazítják. Ismerik és alkalmazzák az udvariassági formulákat: köszönés, megszólítás, elkérés, bemutatkozás stb. Folyamatosan bővül aktív szókincsük, magyar és német.

#### **ÉRTEELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS**

A gyermekek a környező természeti és társadalmi valóságról változatos tevékenységeken keresztül szereznek tapasztalatokat. Ebben a folyamatban a gyermekek kíváncsisága, érdeklődése dominál. A gyermeki kíváncsiságra és az egyéni sajátosságokra építve arra törekszünk, hogy a gyermekek játékos tevékenységeken keresztül szerezzenek tapasztalatokat az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

#### **Céljaink:**

- A gyermekek önálló ismeretszerzésének fejlesztése, az információk közötti eligazodás képességének kialakítása.
- A gyermekek ismereteik rendszerezésével, az ismeretek bővítésével, a különböző élethelyzetekben és tevékenységekben való gyakorlással kreatívvá váljanak.

#### **Feladataink:**

- Az értelmi képességek egyéni fejlesztése az óvodai élet során.
- Sokrétű tapasztalatok, ismeretek gyűjtése és ezek feldolgozása a tanulási folyamatok során.
- Az anyanyelv ismeretére és szeretetére való nevelés, e közben a gyermek természetes beszédkedvének fenntartása és ösztönzése.
- A gyermekek 6-7 éves korukra érik el az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintet. Az életkor és az egyéni fejlettségi szint figyelembevétele a rugalmas beiskolázás, a fejlettség szerinti iskolakezdés során.
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése;

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek figyelme játék során tartós.
- A gyermek figyelme tapasztalatszerzés során tartós.
- Pontos megfigyelőképességgel rendelkezik.
- A tárgyak, jelenségek lényegét képes kiemelni.
- Rövid és hosszú távú vizuális memóriája pontos.
- Hallási memóriája pontos, megbízható.
- Képes az önálló problémamegoldásra.
- Képes a figyelemkoncentrációra.
- Térben megfelelően tájékozódik, érzékelési képességei jók.
- Vizuális és hallási észlelése differenciált.

## **AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE**

### **Személyi feltételek**

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, a teljes óvodai életben megvalósított nevelési feladatokon belül tölt be kulcsszerepet.

Munkánk során arra törekszünk, hogy óvodapedagógusaink elfogadó, támogató attitűdje modellt, mintát jelentsen a gyermekek számára. Minden dolgozó feladata a nemzetiségi óvodai nevelés és az egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése és ellátása. Személyi ellátottságunk megfelel a jogszabályi előírásoknak, mind létszám, mind végzettség tekintetében. Csoportonként 1 fő német nemzetiségi óvodapedagógus és 1 fő óvodapedagógus gondoskodik a gyermekek neveléséről-oktatásáról, 1 fő dajka segítségével. Az óvodába újonnan érkezők beszoktatását segíti még 1 fő pedagógiai asszisztens. Az intézmény vezetéséért, az itt folyó szakmai munka minőségéért a függetlenített intézményvezető felel. A fejlesztésre szoruló gyermekekkel gyógypedagógus és logopédus foglalkozik heti rendszerességgel. Az intézménybe érkező óvodapedagógus-hallgatók és a gyakornok státusszal rendelkező munkatársak szakszerű segítségét mentorok végzik. Az egészséges életmódra nevelés továbbfejlesztése érdekében fontosnak tartjuk óvodapedagógusaink beiskolázását, folyamatos továbbkésztését gyógytestnevelő, fejlesztőpedagógus szakon. Ezen kívül szem előtt tartjuk a szakmai megújulást és fejlődést, ennek érdekében igénybe vesszük a pályázatok által biztosított képzéseket, előadásokat.

### **Tárgyi feltételek**

Óvodánk rendelkezik a Pedagógiai Programban foglaltak megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel, melyek biztosítják az ide járó gyermekek kényelmét, fejlődését,

egészségük megőrzését. A tárgyi eszközöket, felszereléseket, berendezéseket a gyermekek biztonságát figyelembe véve oly módon helyezük el, hogy azok könnyen megközelíthetőek és hozzáférhetőek legyenek. Intézményünk biztosítja a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai dolgozóknak, valamint alkalmas a szülők fogadására is rendezvény, szülői értekezlet, fogadóóra alkalmával. Arra törekszünk, hogy a gyerekek óvodai környezete legyen otthonos, barátságos és játékkedvüket ösztönző, ahol a gyermekek az igényeik és tevékenységeik alapján aktívan részt vesznek a kialakításában. Csoportszobáink tágasak, szellősek, a természetes fényt és a megfelelő szellőztetést a sok ablak biztosítja. A játékeszközök és a berendezés nagy része szabadon variálható a gyermekek szükségleteinek és céljainknak megfelelően, így biztosított a szabad játék, a kulturált étkezés valamint a nyugodt pihenés egyaránt. Minden gyermek részére biztosított a saját öltözőrész, valamint saját hely a tisztálkodási eszközeik számára. A mosdók számának növelése szükséges lenne, ehhez azonban elengedhetetlen a nagymértékű átalakítás. Udvarunk tágas, fűvesített, kellően parkosított, megfelelő teret nyújt a szabad mozgásra. A mozgásfejlesztő eszközök cseréje, bővítése folyamatos, a mászókak alatti ütéscsillapítás megoldott. Az újonnan beszerzésre kerülő udvari játékok már megfelelnek minden minőségi és Szászvári Hársvirág Óvoda Pedagógiai Program 6 biztonsági előírásnak. Kerékpárokkal jól felszerelt közlekedési parkunk lehetőséget nyújt a biztonságos közlekedéssel kapcsolatos ismeretek elmélyítésére.

## Napirend

Az óvoda napirendje rugalmas, követi a helyi szokásokat, rendezvényeket, időjárási viszonyokat. A napirend szervezését a csoportvezető óvodapedagógusok végzik, a napirendtől való jelentős időbeli eltérést az óvodaigazgató engedélyezheti.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

<b>Időpont</b>	<b>Tevékenység</b>
6.00-7.30	Ügyelet, érkező gyermekek fogadása, szabad játék
7.30-8.45	Szabad játék, játékba integrált egyéni vagy mikro csoportos fejlesztés kötetlen formában
8.45-9.30	Mindennapos testnevelés, tisztálkodás, önkiszolgálás, naposi munka, tízórai
9.30-11.45	Szabad játék; játékba integrált fejlesztés kötött vagy kötetlen formában, a témától függően komplex módon; játék a szabad levegőn, séta, kirándulás; rossz idő esetén szabadon választott tevékenység a csoportban, napi 45 perces időtartamban, a feladatokhoz igazodva és figyelembe véve a gyermekek egyéni terhelhetőségét, külön térben megszervezett iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység a tanköteles kor előtt álló és tanköteles kort már betöltött, óvodában visszamaradt gyermekek számára
11.45-12.40	Tisztálkodás, önkiszolgálás, naposi munka, ebéd
12.40-13.00	Tisztálkodás, készülődés pihenéshez
13.00-14.45	Pihenés, alvás
14.45-15.10	Öltözködés, mindennapos testnevelés, tisztálkodás
15.10-	Uzsonna

15.30	
15.30-16.00	Tisztálkodás, jó idő esetén udvari játék, rossz idő esetén szabad játék a csoportban
16.00-17.00	Ügyelet

### Hetirend

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára.

Kötelező tevékenység		Szabadon választott tevékenység	
ideje	megnevezése	ideje	megnevezése
heti 1	testnevelés	a gyermekek spontán érdeklődésére építve, az óvodapedagógus kezdeményezésére heti	verselés-mesélés ének-zene, énekes játék rajzolás, mintázás, kézi munka külső világ tevékeny megismerése
napi 1	mindennapos testnevelés		
		heti 1	mozgáskotta
		heti 1	néptánc
		heti 1	hitéletre nevelés
		heti 1	logopédia
		heti 1 vagy 2	fejlesztés

### Csoportszervezés

A csoportok szervezésénél figyelembe vesszük a szülők igényeit, a beíratott gyermekek létszámát és életkorát és az intézmény személyi feltételeit.

Óvodánk nevelőtestülete szakmai szempontból a homogén csoportszervezés elsődlegessége mellett döntött. Az azonos életkorú gyermekek képességrendszere is komoly eltérést mutat, de korántsem olyan mértékűt, mint a vegyes korcsoportban.

### Tervezés

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését, fejlődésük nyomon követését az óvodapedagógusok által készített különböző kötelező dokumentumok és nem kötelező feljegyzések szolgálják.

A tervezés dokumentumai a következők:

- Csoportok éves terve, tematikus tervek
- Csoportnapló
- Felvételi és mulasztási napló
- Fejlődési napló (egyéni nyomon követés, egyéni fejlesztés)

### A dokumentumok ellenőrzésének szempontjai:

- A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó tevékenységek.
- A gyermekek fejlettségi szintjéhez igazított célok és feladatok.

- A gyermekek életkori sajátosságaira épülő készség- és képességfejlesztés.
- Óvodánk nevelési koncepciójának nyomon követése.
- Tervezési ciklusok határidejének betartása, naprakészség.

Az iskolai előkészítő fejlesztés tervezéséhez, szervezéséhez, az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek kötelező dokumentumban való rögzítését a pedagógusnak kell megtervezni.

## **AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE**

Az óvodai csoportok ellenőrzési és értékelési rendszere

Fontosnak tartjuk a gyermekek folyamatos megfigyelését, megismerését. Egyéni fejlődési lapot vezetünk, melyben az alábbi szempontok szerint rögzítjük a gyermekek fejlődését:

- Pszichés fejlődés: mozgásfejlődés, beszédfejlődés.
- Értelmi fejlődés.
- Az érzelmi élet fejlődése: szociális magatartás.

A folyamatos megfigyelést szolgálják a kezdeményezések, foglalkozások ellenőrzése feladatlapokkal, az óvónők megfigyelései és rendszeres feljegyzései. A megfigyelések és fejlesztések minél tökéletesebb alkalmazása érdekében minden óvónő ismeri és használja Porkolábné Dr. Balogh Katalin „Kudarccal az iskolában” című könyvét. A beszédfejlődés segítője a logopédus, aki egyéni felmérései alapján választja ki a fejlesztésre szoruló gyermekeket.

Egy éves intervallum értékelése során megfogalmazzuk, hogy:

- a gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, megfigyelhető-e a gyermekek viselkedésében változás, fejlődés,
- az óvoda alapvető feladatai, az egészséges életmód biztosítása, a gyermekek szocializációja, esztétikai és értelmi nevelése megvalósultak-e?
- Az iskolába menő gyerekek esetében kimenő mérést végzünk DIFER módszerrel az iskolaérettség mértékének megállapításához.
- német nyelvi kompetenciák mérését, rögzítését évente egy alkalommal végezzük a két nagyobb korcsoportban

### **A pedagógiai munka dokumentálásának rendszere**

A pedagógiai munka tervezése, elemzése, a gyermekek egyéni megfigyelései, az egyénre szabott nevelési, fejlesztési eljárások folyamatos írásbeliséget kívánnak:

- vezetői éves munkaterv
- éves nevelési terv
- tanulás tervezése (éves)
- csoportnapló vezetése: heti terv és napi feljegyzések
- hiányzási napló, étkezők nyilvántartása
- év végi értékelés

### **A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok**

Óvodánkban tudatos, tervszerű munka folyik, aminek feltétele a tervezés. A gyermekekkel kapcsolatos nevelői munka tervezése a pedagógiai programban meghatározott nevelési elvek menté, a csoportnaplóban történik.

A nevelési terv (szokás - szabályrendszert) alapjait közösen készítjük el, a csoportba járó gyermekekre vonatkozó eltéréseket hozzáírják az óvónők.

A gyermekek fejlődésének diagnosztizálása, a fejlődésének figyelemmel kísérése, nyomon

követése megfigyelés alapján történik. Rögzítése a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációba történik évente 2 alkalommal.

Az óvodapedagógus tájékoztatást készít a gyermek fejlődéséről - értelmi;érzelmi, beszéd; látás; mozgásfejlődés -, évente 2 alkalommal majd javaslatot tesz a további fejlődéshez szükséges fejlesztési feladatokról a szülőknek, tájékoztatást nyújt a kollégának, az óvodaigazgatójának.

### **Egyéb gyermekekkel kapcsolatos dokumentumaink**

- A felvételi előjegyzési napló
- A felvételi és mulasztási napló
- Az óvodai törzskönyv
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

### **Mérési rendszerünk:**

Egy éves intervallum értékelése során megfogalmazzuk, hogy:

- a gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, megfigyelhető-e a gyermekek viselkedésében változás, fejlődés,
- az óvoda alapvető feladatai, az egészséges életmód biztosítása, a gyermekek szocializációja, esztétikai és értelmi nevelése megvalósultak-e?
- Az iskolába menő gyerekek esetében kimenő mérést végzünk DIFER módszerrel az iskolaérettség mértékének megállapításához.
- német nyelvi kompetenciák mérését, rögzítését évente egy alkalommal végezzük a két nagyobb korcsoportban

### **A pedagógiai munka értékelése**

A pedagógiai program értékelésével választ kaphatunk a program gyakorlatban történő beválására. A program céljait és a megvalósulás szintjét összevetve elemezzük és értékeljük a tapasztalatokat. A program bevezetése előtt az óvónők ismerkednek a célokkal és feladatokkal, a közös kidolgozás során véleményükkel alakítják, formálják azt.

Megismertetjük a szülőkkel, nyitott óvoda meghirdetésével betekintést engedünk a folyamatba. A program nyilvánosságra hozatala után a szülők számára bármikor megtekinthető az óvónői szobában.

A program megvalósulásának ellenőrzése tervszerű, előre megbeszélte szempontok alapján és alkalmi (spontán) ellenőrzésekkel történik. Célja a hiányosságok feltárása a nevelési célkitűzések, a program szellemiségének megjelenése a mindennapi munkában. Hatása a gyermekek fejlődésében, a nevelők munkakedvére, mit mutatnak a szülők visszajelzései.

Az ellenőrzés általános tapasztalatait értékeljük, megvitátjuk, a hiányosságokat megszüntetjük, a jó módszereket bevezetésre, megvalósításra ajánljuk. A program célkitűzéseit mindenkinek kötelező betartani. A mindennapi munkában az óvónők felkészültsége, egyénisége, módszertani szabadsága érvényesül.

Felülvizsgálata évente történik – az iskolába lépő gyermekek vizsgálataival a nevelés eredményessége megítélhető.

A felülvizsgálat az alábbiakra terjed ki:

- Az „Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja” és a pedagógiai program követelményeinek összevetése.
- A program globális koncepciójának megítélése.

- A globális koncepció és a fejlesztési tervek (csoport-tervek) összevetése.
- A fejlesztési területek összehasonlítása.
- Az ellenőrzés, értékelés bírálata.
- A feltételek vizsgálata: személyi, tárgyi, anyagi körülmények.
- Közvetlen megfigyelések, tevékenységek megtekintése, megbeszélések, bemutatók.

Az évenkénti értékelő munkához, ha szükséges, szakértő, szaktanácsadó segítségét is igénybe vesszük.

## HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK SZERVEZÉSE

### Céljaink:

- A hagyományok ápolása és őrzése.
- A családokkal való pozitív kapcsolat elősegítése, erősítése az ünnepekre való készülődés során.

### Feladataink:

- A gyermekek érzelmi, esztétikai és erkölcsi érzékének formálása.
- Egyéni fejlettségüknek megfelelően megismertetni a gyermekeket a népszokások, ünnepek eredetével, megszerettetni a népi kultúrát, hogy örömet és szépséget találjanak benne.
- Az ünnepek segítségével színessé varázsolni a gyermekközösség életét.

Az óvodai nevelés szerves részének tekintjük a hagyományok ápolását, óvodánk fontos feladata a német nemzetiség hagyományainak megőrzése. Az ünnepek lehetőséget adnak a hétköznapokból való kilépésre, ezáltal nagyobb kreativitásra és aktivitásra ösztönöznek. Fontos, hogy a gyermekek ezeken a napokon éljék át a közös készülődés izgalmát és örömet, az ünnep hangulatát.

	<b>Gyermekcsoportoknak szervezett ünnepek</b>	<b>Család bevonásával szervezett ünnepek</b>
<b>Nemzeti ünnepeink</b>	Március 15.	
<b>Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepeink</b>	Márton-nap Télapó Farsang	Advent Húsvét
<b>Gyermekek életéhez kapcsolódó ünnepeink</b>	Születésnapok Gyermeknap	Anyák napja Kerti parti
<b>Természettel, társadalommal összefüggő ünnepek</b>	Állatok világnapja Föld napja Víz napja Madarak és fák napja	Idősek világnapja

### Külső kapcsolatok rendszere

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, szervezetekkel, melyek az óvodába lépés előtt, óvodai élet alatt és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében.

### Általános iskola

A helyi általános iskolával nagyon jó kapcsolatot ápolunk, közös munkával segítjük az iskolaérett korú gyermekek óvoda-iskola közti átmenetének folyamatát, az iskolai életbe való beilleszkedésüket.

Közös szülői értekezlet, játékos iskola előkészítő, nyílt napok, látogatások erősítik a két intézmény kapcsolatát.

### **Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat**

A rendszeres kapcsolattartás az óvodaigazgató feladata, erről beszámol a gyermekvédelmi megbízottnak és a nevelőtestületnek. Az óvodapedagógusok szükség esetén esetmegbeszélésen vesznek részt. A Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Család és Gyermekjóléti központja évente 6 alkalommal rendez szakmaközi értekezletet, amelyen óvodánk gyermekvédelmi felelőse is részt vesz, az új információkat aztán megosztja nevelőtestületünkkel.

A hátrányos helyzetű gyerekek ellátásában segítségünkre van Papp Vivien iskolai és óvodai szociális segítő.

### **Gyermekorvos, védőnők, fogorvos**

Az éves munkatervben rögzítettek szerint ütemezett szűrővizsgálatok, illetve ezen kívül szükség szerint látogatás formájában.

### **Közösségi ház**

Közös szervezésű programok formájában.

### **Pedagógiai szakszolgálat**

Az óvodaigazgató feladata a kapcsolattartás. Iskolaérettségi vizsgálatok végzése a nagycsoportos gyermekek körében az óvodapedagógus véleménye alapján, szakértői és pszichológiai vizsgálatok végzése az óvodapedagógus és az óvodaigazgató kérése alapján. Logopédiai szűrések és kezelések az arra rászoruló gyermekek esetében.

### **Pedagógiai szakmai szolgáltatások**

A kapcsolattartás az óvodaigazgató feladata. Információk a szakmai továbbképzések lehetőségeiről, a pedagógusminősítésekről, szaktanácsadásról, tanfelügyeletről.

### **Fenntartó önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok**

A kapcsolattartás az óvodaigazgató feladata. A fenntartóval való folyamatos és rendszeres kapcsolattartás, a kölcsönös informálódás az intézmény működésének feltétele. A német nemzetiségi önkormányzattal való együttműködés a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás, az identitástudat megalapozása és fejlesztése szempontjából különösen fontos.

### **Civil szervezetek**

Nagyszámú civil szervezet vesz részt tevékenyen az óvoda és az ide járó gyermekek támogatásában. Az együttműködés közös programok, illetve aktív segítségnyújtás formájában valósul meg.

### **Külhoni magyar óvodák**

Az óvoda a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében kapcsolatépítésre törekszik a nagyközség külhoni testvértelepülésein (Nemeskajalon és Fenyéden) működő magyar nyelvű óvodákkal. Ez megvalósulhat tapasztalatcsere, hospitálás, közös pályázaton való részvétel formájában.

## **KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE**

## **A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése**

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

### A sajátos nevelési igény kifejezi

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység **olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.**

**A sajátos nevelési igény a szokásosnál** nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

### **A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének**

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

### **A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők**

- A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

- A gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - családi háttere.

A fejlesztés magába foglalja a sajátos nevelési igény típusának megfelelően a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. *A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.*

### **A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára**

- A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

### **A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés**

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

### **Az integrált nevelésben résztvevő óvoda feladata:**

- pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vegye a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti.

### **Közreműködik:**

- a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésében,
- a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésében és folyamatos tanácsadásában,
- a szülők és az óvoda együttműködésének figyelemmel kísérése.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani **kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.**

#### **A gyermekek fejlesztésének sikerkritériuma**

- a gyermekek beilleszkedése,
- az önmagához mért fejlődése .

#### **Ezek megvalósulásához a következők járulnak hozzá:**

- az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet
- a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- a „sérülésspecifikussághoz” igazított módszerek, módszerkombinációk megválasztása,
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség)
- az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus.

#### **Az együttneveléshez szükséges óvodapedagógusi kompetenciák:**

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít,
- individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a tevékenységekbe,
- szükség esetén eljárásait megváltoztatja,
- az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel,
- a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

#### **A gyermek fogyatékosságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:**

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését,
- figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására,
- az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra,
- a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában,
- tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal,
- figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

## ***A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek:

- a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.
- A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

### **Kiemelt feladat:**

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása.

Biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

### **Mozgásfejlesztés:**

#### **Feladat:**

- megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése,
- a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével,
- az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztések,

A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

### **Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:**

#### **Feladat:**

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.

### **Játéktevékenység:**

#### **Feladat:**

- Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására.
- Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

### **Nyelvi fejlesztés:**

#### **Feladat:**

- a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe,
- sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködés.

### **Éneklés, zenei nevelés:**

#### **Feladat:**

- Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő.

- Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést.

### **Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:**

#### **Feladat:**

- A kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása,
- a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése,
- adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése,
- a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése

#### **Kiemelt feladat :**

- a tapasztalatszerzés biztosítása, mozgásos tapasztalatszerzésre,
- a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése,
- fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

### ***A látási fogyatékos (látássérült) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek vakok, aliglátók és gyengénlátók.

#### **Feladat:**

- minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban,
- a közösséghez való alkalmazkodást,
- a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását,
- a közösség előtti szereplést.

#### **Kiemelt feladat:**

- az önkiszolgálás megtanítása,
- a tárgyak és helyük megismertetése,
- a rendszeretet, a higiéné (a szem és a kéz tisztán tartása).

Az adott szembetegségre vonatkozóan mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait.

### **Vak gyermekek óvodai nevelése:**

- is kiemelt szerepet kap a játék (ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztése),
- a testkultúra kialakítása,
- a tartáshibák megelőzése,
- a helyes testtartás megtanítása, folyamatos fejlesztése.
- a hallást és a mozgás egyidejű fejlesztése a zenei neveléssel.

### **Az önkiszolgálás:**

- A sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása.

- A környezetük valóságú megismerése.

#### **Az eszközök:**

- A jól tapinthatóság biztosítása.
- A tapintható jelzések alkalmazása,
- A bútorok lehetőség szerinti állandó rendje.

A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

#### **Az aliglátó gyermekek óvodai nevelése**

Adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

#### **A fejlesztés fő területei:**

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

#### **A gyengénlátó gyermekek óvodai nevelése**

- Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik,
- Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

#### **A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:**

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

#### ***A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochleaimplantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészleteti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénekenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

#### **A fejlesztés feladatai:**

A nagyothalló – gyermekeknél a beszédterületben mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochleaimplantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejlesztetheységük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

#### **Az óvodai nevelésének központi feladata:**

- A nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.
- A fejlesztés eredményességét meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénekenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől.
- Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik.
- Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

#### **A fejlesztés feladatai:**

##### **A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek:**

- óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése,
- a hangos beszéd aktív használatának építése,
- a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.
- a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése,
- alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása,
- az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókinccset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

Törekedni kell arra, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

##### **A nagyothalló – gyermekek**

- anyanyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókinccsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése,
- a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata.

Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

### ***Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

### ***Beszéd-fogyatékos gyermek: nyelvfelődési és beszédzavarok óvodáskorban Fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

Beszéd-fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A gyermek életkorától eltérően az anyanyelv elsajátítási folyamata akadályozott a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt.

A beszéd-fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

A nyelvfelődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szóincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd-szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd-szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

#### **A beszéd-fogyatékos gyermekfejlesztése:**

- középpontban az anyanyelvi nevelést áll,
- aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján,
- az egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel valósuljon meg.

#### **Az óvodai nevelés, fejlesztés kiemelt feladata:**

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- az értelmi fejlesztés, a mozgás és érzélelési funkciók, a vizuomotoros koordinációs készség javítása,
- az érzelmi élet fejlesztése egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.

A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

### ***Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során***

#### **Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége:**

- a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.
- Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll.

#### **Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző:**

- a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara,
- a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés,
- a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil,
- a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv,
- hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

A korai speciális terápia hiányában a kommunikációs eszköztár fejlesztése lesz az óvodai fejlesztés fő célja, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata.

Az óvodai nevelés, a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ében töltött idő használandóak a fejlesztésre.

A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

## **A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során**

**A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermeket** az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Jellemző rájuk:

- az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárási okozta feszültségeket, a váratlan zajokat,
- aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak.
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.
- a kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

### **Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:**

- a szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával,
- a fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen.
- meg kell előzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, az inadaptív viselkedés kialakulását,
- meg kell alapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell és a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

## **Hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos pedagógiai feladatok**

### **Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés**

Az eltérő környezetből bekerülő és hátrányos helyzetű gyermekeknél nagy hangsúlyt fektetünk a tartós, stabil szeretetteljes kapcsolat kiépítésére, az új felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolat szorongásának, a beilleszkedési nehézségek, az agresszió feloldására, a gyakori csúnya szóhasználat korrigálására, illetve beszédértésük és szókincsük fejlesztésére. Egyértelművé tesszük a gyermek számára, hogy mit és miért tartunk helyesnek, mit miért utasítunk el. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekkel szemben támasztott követelmények, igények azonos elvek szerint valósuljanak meg. Éreztetjük, hogy a csoport minden tagja egyénenként fontos. Szituációs játékkal és egyéb gyermeki tevékenységgel fejlesztjük a gyermekek egymáshoz való alkalmazkodási képességét, társas és párkapcsolatait. A hiányos, szegényes beszédkultúra miatt fontosnak tartjuk a köszönés, kérés, megköszönés megismertetését, gyakorlását.

### **Anyanyelvi és értelmi fejlesztés**

Figyelembe vesszük a család nyelvi kultúráját, az egyes gyermekek fejlődési ütemét.

Gonddal figyelünk arra, hogy egyetlen gyermeket se gátoljon nyelvi lemaradás a megismerő tevékenységben, a társas kapcsolat alakulásában. Külön figyelmet fordítunk a nyelvileg gátolt gyermekekre, felderítjük a probléma okait, megkeressük a fejlődés lehetőségeit.

Szülői megbeszélések alkalmával felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy igen nagy szerepe van a gyermek értelmi, érzelmi fejlődésében a közös beszélgetésnek, a beszélgetést kísérő közös tevékenységnek. Szerep és szituációs játékokkal gyakoroltatjuk a különböző helyzetekhez illeszkedő beszédmodot, nyelvi eszközök használatát. Segítjük a gyermekeket abban, hogy együttesen végzett tevékenységek közben sajátítsák el, gyakorolják az együttműködést segítő kifejezéseket, az érintkezés udvarias formáit. Bekapcsolódva a gyermekek játékába, természetes módon kínálunk mintát arra, hogyan lehet egymáshoz viselkedésben, beszédben is alkalmazkodni. Nagy hangsúlyt fektetünk a gyermek egyéni fejlődési ütemének figyelembevételére, a különbözőségek elfogadására, és elfogadtatására.

A család szociokulturális helyzetét figyelembe véve az értelmi fejlesztés során a gyermek fejlettségi szintjét és ütemét szem előtt tartva, olyan célzott módszerek, tevékenységek, és eszközök megválasztása, alkalmazása, amelyek segítségével szerzett ingerek, tapasztalatok fejlesztő módon épülnek be a személyiségbe és alkotnak alapot a további fejlődéshez.

### **Játéktevékenység**

Mivel a hátrányos helyzetű gyermekek többsége ingerszegény környezetből érkezik, elsődleges feladatunk „megtanítani” őket játszani. Szükségesnek tartjuk, hogy a szülőket meggyőzzük arról, mennyire fontos a gyermekükkel való rendszeres játék az érzelmi fejlődésben, a szülő-gyermek jó kapcsolata alakulásában. Igyekezünk tudatosítani a szülőkkel, hogy a nevelési célok elérésének legfontosabb eszközének a játékot tekintjük.

Játék útján ismertetjük meg a gyermeket a világgal, tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel – ezzel a gyermek értelmi képességeinek fejlődését segítjük elő. Folyamatosan figyelemmel kísérjük és megköveteljük, hogy az alapvető viselkedési, udvariassági szokásokat a játék folyamatában is tartsák be. A fejlődés egyéni sajátosságait tiszteletben tartjuk, a gyermek játékába csak akkor avatkozunk be, ha a gyermek ezt igényli, ha indokoltnak érezzük, mert a konfliktust nem tudja önállóan megoldani.

### **Munkajellegű tevékenységek**

Lehetővé tesszük a gyermek számára, hogy megismerkedjen különböző munkaeszközökkel, azok használatával, a munkavégzés célszerűségével. A különböző munkafajták bevezetésénél figyelembe vesszük az egyéni sajátosságokat és a terhelhetőséget. Lehetőséget biztosítunk az önálló munkavégzésre. Erősítjük a munka iránti pozitív érzelmeket a gyermekben. Megtapasztaltatjuk azokat az eltérő vonásokat, amelyek a munkát a játéktól megkülönböztetik. Arra törekszünk, hogy a szülő is értse, mennyire fontos a gyermek munkájának tiszteletben tartása. Figyelembe vesszük a gyermekek eltérő élettani tapasztalatait és családi modellből hiányzó elemeiket.

A munkafeladatok gyakoroltatásánál ügyelünk a fokozatosság és rendszeresség elvének érvényesítésére.

### **Verselés, mesélés**

Szeretnénk elérni, hogy a vers, mese az óvodán kívül a családban is napi élményként legyen biztosítva. Az irodalmi művek hallgatása örömteli élmény legyen a gyermeknek, és azt kérje is. Meséléssel, verseléssel hagyományokat, értékeket, szokásokat adunk át a gyermeknek. Metakommunikációs jelzéseinkkel törekszünk a mese, vers, mondóka élményszerű bemutatására. Fokozatosan próbáljuk rászoktatni a gyermeket a mesekönyvek nézegetésére. Nagy hangsúlyt fektetünk a dramatizálásra, gyakran használjuk, mint személyiségfejlesztő eszközt, amely oldja a gátlásokat, aktivizálja a

játékbátorságot. Versmondással fejlesztjük a gyermek verbális emlékezetét és bővítjük szókincsét.

A mese során erkölcsi értékek közvetítésével az erkölcsi nevelés, az élmények társakkal való átélésével a közösséghez tartozás élményének erősítése.

A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

### **Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc**

Az éneklésen, mondókázáson, dalos játékon keresztül növeljük a gyermekek biztonságérzetét, gazdagítjuk érzelmvilágukat, segítjük gátlásaik feloldását, érzelmileg kiegyensúlyozottabbá válását. Dalos játékokkal fejlesztjük a gyermek csoporthoz tartozását, a szerepekhez való alkalmazkodás képességének alakulását. A személyes játék, az egyéni bánásmód alkalmazásával bővítjük a gyermek szókincsét, gyakoroltatjuk a helyes hangképzést.

### **Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

Figyelembe vesszük a gyermekek közötti képességbeli különbségeket. A személyiségfejlődés folyamatát irányító feladatokat megtervezzük, megvalósításukat rugalmasan kezeljük, alkalmazkodunk a spontán gyermeki igényekhez. Elősegítjük, hogy a szülők otthon is adjanak lehetőséget gyermekeik számára a rajzolásra, mintázásra, kézimunkázásra. Bevonjuk a szülőket az anyagok, elsősorban a természetes anyagok gyűjtésébe, az óvodában használatos eszközök készítésébe. Biztosítjuk a gyermek fejlődését serkentő belső motiváltságot. Fontosnak tartjuk, hogy a tolerancia és empátia érvényesüljön. A gyermek és a szülő ízlésformálásában megpróbáljuk az óvoda értékrendszerét közvetíteni, elfogadtatni.

### **Mozgás**

Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek egyéni képességei különbözőek, fejlettségi szintjük nem azonos. Alkalmazkodunk a gyermekhez, és hagyjuk, hogy a gyakorlatokat saját képességeik szintjén hajtsák végre. A hibák javításában tapintatosan járunk el. A bátortalanabb, ügyetlenebb gyermeket segítjük, vigyázunk arra, hogy társaik előtt ne kerüljenek kedvezőtlen helyzetbe. A családdal együttműködve arra törekszünk, hogy otthon is legyen lehetősége a gyermeknek minél több mozgásra, szabadban való tartózkodásra. Megalapozzuk a gyermekben azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és fontos. A rendszeresen végzett mozgás a gyermek szokásává válik, ami hatással van a testi, lelki, szociális egészségére is.

### **Külső világ tevékeny megismerése**

Elsődlegesnek tartjuk, hogy a gyermekek élményszerűen tapasztaljanak kirándulások, séták, kísérletek, mérések, összehasonlítások, cselekvő játékok során. A tapasztalatszerzés lehetőségeit főként természetes környezetben valósítjuk meg – erre óvodánk adottságai és környezete lehetőséget adnak. A szokások kialakításába, a környezet megóvásába a szülőket is fokozatosan bevonjuk. A természeti, társadalmi témák sokoldalú megközelítésénél figyelembe vesszük a gyermek képességét, eltérő fejlődési ütemét. Nagy gondot fordítunk a gyermekek már meglévő tapasztalatainak felhasználására, azok rendszerezésére, ezeken keresztül eljuttatva őket a bonyolultabb összefüggések, következtetések felismeréséhez. Lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek koruknak és fejlettségüknek megfelelő matematikai ismereteket szerezzenek, fejlődjön problémamegoldó gondolkodásuk, mely révén a mindennapokban is könnyebben eligazodnak. A tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatában a gyermek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntes figyelmére építünk.

A környezetünk mennyiségi és formai összefüggéseire épülő tevékenységek során szem előtt tartjuk a gyermekek egyéni képességeit és az egyének közti különbségeket (az ingerszegény környezetből adódóan), s ennek megfelelően tudunk egyénre szabott

feladatokat adni. Ezáltal igyekszünk minél több sikerélményhez juttatni, segítjük a gyermek önálló vélemény alkotását, ok- okozati viszonyok meglátását. Az ismereteket játékos cselekedtetés révén adjuk át, mely minden érzékszervüket bevonja a tapasztalatszerzésbe.

### **A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása**

Az a gyermek, tanuló számít , tartós gyógykezelés alattinak, akinek egészségügyi ellátása az általános járóbetegszakellátásban vagy az általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt nem tud részt a kötelező óvodai nevelésben.

Ha a tartós gyógykezelés alatt álló óvodaköteles gyermeket az Járási Hivatal az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbbírányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

### **NÉMET NEMZETISÉGI NEVELÉS**

Óvodánk 1975 óta működik német nemzetiségi óvodaként, ebből következően kiemelt fontosságú feladatunknak tekintjük a német nemzetiségi nevelést. Nagy hangsúlyt helyezünk a német nemzetiséghez tartozók hagyományainak ápolására és továbbörökítésére, a kultúrkinccs megőrzésére és az identitástudat kialakítására.

Sajnos, az óvodánkba kerülő gyermekek nincsenek napi, közvetlen kapcsolatban a nemzetiség nyelvvel, ezért elsődleges feladatunk a nyelvvel való ismerkedés lehetőségének biztosítása. A német nyelvvel való ismerkedést, a pozitív attitűd megalapozását a két nagyobb csoportban német nemzetiségi óvodapedagógusok segítik.

#### **Céljaink:**

- A német nyelvhez való pozitív attitűd kialakítása a gyermekekben.
- A nemzeti identitástudat megalapozása.
- Hagyományörzés.
- Az iskolai német nyelvtanulás megalapozása.

#### **Feladataink:**

- A kétnyelvű környezet biztosításával megteremteni a gyermekek számára a kommunikáció lehetőségét.
- Szituatív, utánzásokon alapuló nyelvelsajátítás lehetőségének biztosítása.
- Az életkori sajátosságok és az egyéni fejlettségi szint figyelembe vételével a nyelvi készségek és a szókinccs fejlesztése.
- Megismertetni a gyermekekkel a német nemzetiség hagyományait, népszokásait, ezeket továbbörökíteni és ápolni.

Óvodánkba a gyermekek a német nyelv teljes ismerete nélkül érkeznek, a családok nem ápolják a hagyományokat, már a nagyszülők sem használják a német nyelvet. Ezért legelső és legfontosabb feladatunknak tartjuk a német nyelv hangzásával, dallamával való ismerkedést az óvodapedagógusok által nyújtott nyelvi modellen keresztül. A német nyelvű mondókázás, éneklés, a különböző élmények biztosítása közelebb hozza a gyermekekhez a számukra ismeretlen nyelvet, megszokják és elfogadják annak használatát, a későbbiek során utánzással ők is igyekeznek használni azt a mindennapi óvodai élet során.

A hagyományápolás egyik fontos mozzanata óvodánkban a nemzetiség gyermektáncával, körjátékaival és a népdalokkal, valamint a német néptánc alapjaival való megismerkedés.

### **A nemzetiségi nevelés formái és módszerei**

A német nyelvi nevelés formáinak megválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek életkorát és egyéni sajátosságait. Megfigyeljük, hogy a gyermek milyen szinten áll anyanyelvén a nyelvelsajátítás folyamatában, milyen a beszédkedve. Mivel a családból hozott szókincsre nem támaszkodhatunk, másképp kell hozzáfognunk a kétnyelvű neveléshez, mint olyan környezetben, ahol ez nemcsak a szülők igényeként merül fel, hanem hagyománya és alapjai vannak.

A csoportösszetétele nagyban meghatározza, milyen formákat választunk a nemzetiségi nyelvi neveléshez.

#### **Játéktevékenység**

Az óvodás gyermek legfőbb tevékenysége a játék, melynek során az óvodapedagógus a játékirányítás és az együttjátás során lehetőséget kínál a gyermekeknek a német nyelvvel való ismerkedésre, annak használatára, a szókincsbővítésre. A játékeszközök német nyelvű megnevezése, az egyszerű, rövid kérések és kifejezések mindennapos alkalmazása során bővül a gyermekek passzív és aktív szókincse, utánzás révén ők is elkezdik használni a szavakat és kifejezéseket. A gyermekek a rövid utasításokat megértik és teljesítik, idővel használni kezdik.

#### **Munkajellegű tevékenységek**

A csoportokban kialakított szokásrendnek megfelelően az óvodapedagógusok által használt kifejezések, szavak, kérések és utasítások hangzanak el német nyelven a munkajellegű tevékenységek során. A gyermekek a szituatív alkalmazásnak köszönhetően rövid időn belül megértik ezeket, a kéréseket teljesítik, a szavakat használják, a helyzetnek megfelelően. A használati tárgyak német nyelvű megnevezése a szókincsbővítést szolgálja.

#### **Verselés, mesélés**

A két nagyobb csoportban ügyelünk arra, hogy a gyermekek folyamatosan halljanak német nyelvű mondókákat, kiszámolókat, rigmusokat. Az egyéni és a csoportos alkalmakat is kihasználjuk annak érdekében, hogy minél több helyzetben legyen alkalma az óvónőnek a német nyelvű irodalmi anyag átadására. A kisebbeknél nagyobb hangsúlyt helyezünk a rövid, ismételtetésen alapuló versikék, kiszámolók mondogatására, a nagyobb gyermekeknél lehetőség szerint német nyelven mesélünk is attól függően, milyen szinten tart a gyermekcsoport a német nyelvvel való ismerkedés folyamatában. A meséket képeskönyvvel, bábozással szemléltetjük, megkönnyítve ezzel a megértést.

#### **Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc**

Óvodánkban kezdeményezés formájában elővezetett kötetlen tevékenység, melynek során számos alkalom adódik a német nyelvű dalok, körtáncok gyermekekkel való megismertetésére.

#### **Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

Az ábrázoló tevékenységek során a gyermekek alkotó munkáját az óvodapedagógus német nyelvhasználata kíséri. Az anyagok, formák, színek és az eszközök, tárgyak megnevezése bővíti a gyermekek szókincsét. A nagyobb gyermekek az egyszerű, rövid német nyelvű instrukciókat megértik és alkalmazzák.

#### **Mozgás**

A gyermekeket fokozatosan ismertetjük meg a testneveléssel kapcsolatos német nyelvű kifejezésekkel. Eleinte a mindennapos testneveléseket tartjuk német nyelven (mozgásos játékok, német nyelvű utasítások, a testrészek megnevezése mindig szemléltetéssel

kísérve). A későbbiek során a szervezett testnevelés foglalkozások azon része folyik német nyelven, melyet a gyermekek már biztonságosan elsajátítottak a mindennapos testnevelés során.

### **Környező világ tevékeny megismerése**

A tevékenységek során a környezettel és a természettel kapcsolatos kifejezések, szavak német nyelven is elhangzanak. A gyermekek a szemléltetéssel kísért német nyelvhasználat során bővítik nemcsak ismereteiket, de német szókincsüket is. A matematikai tartalmak átadása során is megtörténik a német nyelvű megnevezés.

### **Óvónő által irányított tevékenység**

Kezdetben az óvodapedagógus kezdeményezéséből induló önkéntes tevékenység, mely egyéni vagy kiscsoportos formában zajlik. Célja a direkt módon történő német nyelvi fejlesztés, formája asztalnál játszható fejlesztő játék, melynek során az óvónő nyelvhasználatát német. A nagyobb gyermekek esetében (nagy csoportban) ez kötött formában is megvalósul heti egy alkalommal, ezek az alkalmak az ismeretek rendszerezésére, a kiejtés pontosítására, szókincsbővítésre szolgálnak.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- Pozitív attitűd kialakulása a német nyelvhez.
- A gyermek elfogadja és utánozza, alkalmazza a német nyelvet, a német kifejezéseket.
- Megismeri és megszokja a német nyelvre jellemző hangsúlyt, kiejtést.
- Kialakul a német nyelv artikulációs bázisa.
- Megismer és megért számos szituációhoz kapcsolódó szót és kifejezést.
- Megismeri, tiszteli és megőrzi a nemzetiség kultúráját, ápolja hagyományait.
- Képessé válik a nemzetiségi nyelv tanulására az iskolában.

## **AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI**

### **Játék**

A kisgyermek a környezete és saját belső érzései alapján szerzett tapasztalatait játéka során tükrözi. Ezáltal a játék rendkívül fontos szerepet tölt be, hiszen olyan tevékenység, amely a gyermek személyiségének fejlődését segíti elő és élményeket nyújt.

Az óvodai környezetben prioritást kell adni a szabad játék lehetőségének. A játék fontosságának tükröződnie kell az óvoda napi rendjében, időbeosztásában, valamint a játékos aktivitások szervezésében is.

Az óvodáskorú gyermekek alapvető tevékenységi formája a játék. A játék sajátosabb, összetettebb, sokrétűbb minden más tevékenységnél, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A gyermek a mindennapokban a külvilágtól és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Ezáltal válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenységgé.

Játékában kiélheti, kipróbálhatja, gyakorolhatja az őt ért élményeket, a különböző viselkedési formákat. A játékszituációkat az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. A gyermeki tevékenységet, különösen a játékot nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nem csak a tárgyi, manuális vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során.

**Céljaink:**

- A játék legyen a tapasztalatszerzés, a tanulás fontos színtere.
- A játékban a különböző személyiségjegyek, az érzelmi-akarati élet tulajdonságai, a társas kapcsolatok, az értelmi képességek komplex módon fejlődjenek a megfelelő feltételek biztosítása eredményeként.

**Feladataink:**

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
- Élmények, ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyerekekkel.
- A tevékenységek játékba integrálása.
- Kiemelkedő képességű gyermekek esetében elképzeléseik megvalósításához a szükséges eszközök biztosítása.
- A családokkal való együttműködés erősítése a játék feltételeinek otthoni biztosítása érdekében.

A játék során kialakult társas kapcsolatok fejlesztik a beszédet, lehetőséget adva a párbeszéd kialakulására és a csoportos beszélgetésekre. A gyermek számára a közös játék során mintát nyújtunk, gazdagítjuk a különböző beszédhelyzetek, beszédmódok és nyelvi eszközök használatát. Rendszeresen tervezünk és szervezünk anyanyelvi játékokat, folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyermekek anyanyelvi fejlettségét.

A szabad játék kiemelt fontosságot élvez óvodánk tevékenységei között. A gyermekek nyugodt, harmonikus légkörben szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, az eszközt és a helyet. A játék folyamatában az óvodapedagógus jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

Szerepjáték során sok olyan helyzet teremődik, olyan társas, szociális kapcsolatok alakulnak ki, melyekben a gyermekek gyakorolhatják a problémamegoldást, a konfliktushelyzetek kezelését, az óvónő számára pedig a nevelési lehetőségek gazdag tárházát kínálják. Az óvodapedagógus gyermekekkel való együttjátás nem beavatkozás, nem korlátozza a gyermeki önállóságot. Az egyes játékfajták nem különülnek el a játék folyamán, a gyermekek életkorától, fejlettségétől és a játékszituációtól függően egymás mellett is megjelennek.

**A játék fajtái:**

- gyakorlójáték
- szerepjáték
- építő, konstruáló játék
- barkácsolás
- szerepjáték
- szabályjáték
- dramatizálás
- játék a szabadban

**A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek képes önállóan eldönteni, kivel és mivel játszik.
- Önállóan megteremti a neki megfelelő játékhelyet.
- Játékában kezdeményező.
- Játéka elmélyült, kitartó.
- Vigyáz saját maga és társai játékára.
- Képes alkalmazkodni a játék szabályaihoz.

### **Játékos tapasztalatszerzés**

Óvodai nevelésünket a játékos tanulás jellemzi. A játék során az óvodai élet minden mozzanata alkalmas arra, hogy a gyermekek utánzás révén fejlődjenek. A gyermekek napjának nagy részét az általuk spontán kezdeményezett játék tölti ki, melynek során problémahelyzet elé kerülnek, feladatokat próbálnak megoldani, közben kialakul és fejlődik önállóságuk, kezdeményező- és alkotóképességük. Az elmélyült játékban az érzékelés, az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a képzelet, a képszerű szemléletes gondolkodás segíti elő a gyermek tanulását.

### **Célunk:**

- A gyermekek egyéni tudását, tapasztalatát és teljesítőkéességét figyelembe véve olyan játékos tanulási lehetőségek teremtése, melyek során kibontakozhat személyiségük, képessé válhatnak az iskolai életre azáltal, hogy fejlődnek képességeik, készségeik és gondolkodásuk.

### **Feladataink:**

- Folyamatos napi tapasztalatszerzés biztosítása, a feltételek tudatos alakítása.
- A gyermekek önmagukhoz mért fejlődésének figyelembe vétele.
- A gyermekek sikerélményhez juttatása.

### **Verselés, mesélés**

A mese a legalapvetőbb élményforrás a gyermekek számára, a gazdag gyermeki fantáziára épül. Levezeti a feszültségeket, szorongásokat, biztosítja a katartikus élményeket, azonosulási lehetőségeket kínál a gyermek számára.

Az anyanyelv fejlesztésének legfontosabb módszere a mese és a vers. Az irodalmi szövegek gyarapítják a gyermekek szókincsét, a kifejezések, nyelvi fordulatok pedig nyelvi kifejezőmódjukat, esztétikai érzéküket fejlesztik. A vers és a mese az egész napot átszövi, az irodalmi élményszerzés leghatásosabb formája az élőszóban elhangzó vers, mese, bábozás.

Az anyanyelv a szociális kapcsolatok kiépítésének, a gyermekek közti kommunikációnak a legfontosabb eszköze.

A mondókák, dúdoló és versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi stabilitásához és anyanyelvi fejlődéséhez, ezáltal megalapozva a könyvekkel szembeni pozitív érzelmi viszonyt, ami segíti az olvasóvá válás folyamatát. Ezek a kifejezések ritmusukkal és a mozdulatok, valamint szavak összhangjával érzéki és érzelmi tapasztalatokat kínálnak a gyerekeknek, miközben fejlődik a memóriájuk, képzelőerejük és szókincsük.)

Az élőszavas mesék különösen hatékonyak az óvodás gyermekek nézőpontjának és világerzékelésének formálásában. Ezek a történetek megerősítik a kisgyermek szorongásait, miközben megoldásokkal és felszabadítással szolgálnak. A mese életre keltett tárgyi világa és az ehhez kapcsolódó mágikus világkép, amely feloldja a szigorú ok-okozati összefüggéseket, csodákkal és átváltozásokkal segíti a gyermekeket abban, hogy felfedezzék a mélyebb pszichikai valóságot és a külvilág megismerésére irányuló törekvéseiket.

A mesélővel való közvetlen kapcsolat révén a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a mesehallgatás folyamán, akár csak a játéktevékenységek során, élénk belső képeket alkot.

A belső képek létrehozásának folyamata rendkívül lényeges a gyermekek élményeik feldolgozása szempontjából. A mesélési szokások és rituálék kialakítása támogatja a gyerekeket abban, hogy könnyebben rá tudjanak hangolódni, és befogadják a meséket.

Az óvodában a három–hét éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

### **Céljaink:**

- A gyermekek érzelmi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyek megalapozása a meseélmények segítségével, valamint a versek zeneiségével, a rímek csengésével.
- A gyermekeket fokozatosan hozzászoktatni a vers, a mese befogadásához, hogy ez által igényükké váljon ezek meghallgatása, elmondása, eljátszása.

### **Feladataink:**

- A pedagógus tudatosan, gyermekközpontú, a gyermek korosztályának és egyéni fejlettségének megfelelő szintű meseválasztást kell alkalmazzon.
- Folyamatos játék mellett erősíteni a mindennapos verseléssel, meséléssel és bábozással a gyermek egyéniségét, belső képteremtését.
- Az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl a változatos tevékenységekhez nélkülözhetetlen feltételek biztosítása.
- A már megismert és kedvelt mesék újraismétlésének tudatos szorgalmazása, ezek megfelelő előkészítése.
- Önálló szöveg és mesemondás, szereplési vágy lehetőségének biztosítása a nap folyamán az önkifejezés érdekében.
- Dramatizálás, bábozás, irodalmi élmények feldolgozásához szükséges eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosítása.
- Életkori sajátosságaiknak megfelelő könyvgyűjtemény, eszközök, bábok, díszletek stb. biztosítása.
- A családokkal való együttnevelés a mindennapi otthoni mesélés megvalósítása érdekében.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermeknek megfelelő önbizalma alakult ki, szívesen szerepel.
- Meg tudja különböztetni a mesét a valóságtól.
- Erkölcsi érzéke fejlett.
- Figyelme a spontán tapasztalatszerzés során tartós.
- Képes a figyelemkoncentrációra.
- Fejlődik gondolkodása, fantáziája, figyelme, beszédkésztsége.
- Kialakulóban van beszédfigyelme.
- Igényévé válik a rendszeres vers- és mesemondás.
- Passzív szókincsébe beépülnek a népmesei fordulatok.
- Önállóan mond hosszabb verseket is, megjelenik a hangsúlyozás is.
- Képes az önálló mesemondásra, megkezdett történetek kiegészítésére, folytatására.

- A dramatizáláshoz, bábozáshoz szükséges eszközök használatában egyre önállóbbá válik.
- Kialakulóban van a könyv szeretete, megbecsülése.

### **Ének, zene, népi játék, tánc**

A zene fejlesztő hatással van a gyermek teljes személyiségfejlődésére. Érzelmileg gazdagít, örömet ad, derűt áraszt. Értelmi nevelő hatása a gyermek gondolkodásának, emlékezetének, képzeletének fejlődésében nyilvánul meg. Hat a gyermek akaratának fejlődésére (pl. szabályok betartása), segíti a szocializációt.

#### **Céljaink:**

- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ezen keresztül a gyermekek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának a formálása.
- Minél több olyan élmény nyújtása, melyek segítenek megalapozni zenei befogadóképességüket, zenei anyanyelvüket.

#### **Feladataink:**

- A gyermekek éneklési kedvének felkeltése, zenei fogékonyságának megalapozása.
- A közös éneklés, játék és tánc segítségével együttes élmények teremtése.
- A zenei anyagok igényes válogatása: elsősorban a magyar népi gyermekdalok, ölbeli játékok, népi mondókák, énekes játékok, kortárs művészeti alkotások közül.

A zenei nevelés művészeti nevelésünk része, mely az érzelmek kifejezésére, a „szép” befogadására, létrehozására ösztönöz. A népi mondókák, gyermekjátékok, magyar népdalok zenei anyanyelvünk értékei, hozzájárulnak az éneklés és a zene megszerettetéséhez, a zenei ízlés formálásához, de elősegítik a gyermekek szociális fejlődését is. A zenei képesség- és készségfejlesztés játékos módon zajlik, az énekes, ritmikus játékok megalapozzák a későbbi harmonikus mozgást.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek hallása ép, hallási észlelése differenciált.
- Hallási memóriája pontos, megbízható.
- Beszédtempója, hangereje megfelelő.
- Oldalisága kialakult.
- Mozgásritmusa egyenletes, harmonikus.

### **Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

A gyermeki ábrázolás olyan tevékenység, melynek során a gyermek a világról szerzett ismereteit képi, formai úton rögzíti.

**Célunk:**

- A gyermek kiművelt látásának, rajzműveltségének, ízlésének, esztétikai érzékének megalapozása és fejlesztése, a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, gondolkodás alakítása.

**Feladataink:**

- Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít.
- Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.
- A feltételek megteremtése a tevékenységekhez. Érdeklődés felkeltés és motiválás a tevékenységek iránt.
- Az ábrázolás eszközeinek szakszerű, balesetmentes használatának megtanítása.
- Az alkotás utáni vágy alakítása.
- Képi kifejezőképesség alakítása.
- Pályázatokon rendszeres részvétel a jó kezűgyességű gyermekek számára.
- A családokkal való együttműködésben az otthoni vizuális tevékenységek feltételei biztosításának erősítése különös tekintettel a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek és a kiemelkedő ábrázolási készséggel rendelkező gyermekek érdekében.

**3-4 éveseknek tervezhető alkotó tevékenységek**

Az óvodába kerülő gyerekek játszva ismerkednek a különböző anyagokkal, technikákkal, eszközökkel. Lehetőségük legyen képalakításra, plasztikai munkákra, építésre. Firkáljanak vastag ceruzával, zsírkrétával, vastag filccel. Készíthetnek nyomatokat átdörzsöléssel, krumpli dúccal, dugóval, szivaccsal, krepp- és gyúrtpapírral, fonalgombolyaggal. Festhetnek ujjal, tenyérrel, próbálják ki a nyomhagyást, elhúzást, festéknyom szétterítést. Próbálják ki a festékezett zsinég nyomhagyását, a vastag ecset tulajdonságait. Tépethetnek újságot, színes papírt, készíthetnek papírmozaiikat. Ismerkedjenek az agyaggal, gyurmával. Hagyjanak benne nyomot apró tárgyakkal, kavicsal, termékekkel, karcolással, ujjal. Tetszés szerint gömbölyítsék, mélyítsék, simítsák, sodorják, tépkedjék. Használjanak ágakat, kavicsokat, csigaházakat, kagylókat, apró termékeket, magokat, szegfűszeget, fahéjat plasztikai munkáikhoz.

Ismerkedjenek a textillel. Ragasszák, kötözzék, tömjék, hagyjanak vele nyomatokat. Készíthetnek kollázst halmazrakosgatással, sorakoztatással. Szabadtéri ábrázolás: firkáljanak aszfalra színes krétával, vizes homokba, döngölt földre bottal, készítsenek kavicsmozaikat nedves homokba. Építsenek hőembert, fessenek havat. Építés során ismerkedjenek az elemek tulajdonságaival, a formákkal, örüljenek az építményeiknek.

**5-6-7 éveseknek tervezhető alkotó tevékenységek**

A szándékos képalakítást az óvónő segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, változatos technikákkal. Jelenjen meg az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, cselekmények elképzelés utáni megjelenítése. Készítsenek közös kompozíciókat, díszleteket. Dolgozzák fel őszi élményeiket. Készíthetnek levélnyomatot átdörzsöléssel, festéssel. Ragaszthatnak préselt levelet, kiegészíthetik rajzzal, nyomattal. Dolgozhatnak fonállal: fonalvezetés, fonalmozaiik. Szóhetnek ágakból, sásból, csuhéból. Ábrázolhatnak fát viaszkarccal, készíthetik gyúrtpapír ragasztással, hizlalhatnak faágat gipsszel. Emberábrázolásukban feldolgozhatják az otthoni, az óvodai élményeiket, készíthetnek önarcképet, mese illusztrációt, mesekaraktert. Téli élményeiket feldolgozhatják festéssel, (tempera, és akvarell) krétarajzzal, ecsetrajzzal, papírkollázssal, nyomathagyással. Készítsenek ünnepi díszeket a szobájukba. Festhetnek üveget, formázhatnak mézeskalácsot, készíthetnek fenyődíszeket dióból, tobozból, szárított gyümölcsökből, dugóból, papírhajtogatással,

szalvéta technikával. Készíthetnek ajándékot.

Fessenek különböző méretű ecsetekkel, kipróbálhatják a szimmetrikus foltképzést, a díszítő jellegű krumplicsüszkést, vegyes nyomat hagyást.

Ábrázoljanak szabadkézzel: készíthetnek hó szobrokat, kiegészíthetik azt termésekkel, ágakkal. Formázhatják a nedves homokot, készíthetnek kavicsmozaikot, dörgölt földrajzokat.

Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek finommozgása, kézügyessége fejlett.
- Csereszéke biztos, mozgása összerendezett.
- Szem-kéz koordinációja megfelelő.
- Dominanciája, oldalassága kialakult.
- Testséma ismerete megbízható.
- Vizuális észlelése differenciált.
- Térben megfelelően tájékozódik.
- Örömteli tevékenységgé válik számára a rajzolás, mintázás, kézimunka és barkácsolás.
- Esztétikai érzéke alakul, észreveszi és óvja a szépet a természetben, tárgyi környezetben.

#### **Esztétikai nevelés**

##### **Célunk:**

- A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek során.

##### **Feladataink:**

- Esztétikus hangulat és légkör kialakítása.
- Észrevetetni, felismertetni a környezetben, a természetben és a művészeti alkotásokban a „szépet”.
- Az önálló alkotásra, esztétikus alkotások létrehozására ösztönzés, ezen keresztül ízlés-formálás, tehetség gondozás, esztétikai élmények nyújtása.
- Fogékonyság fejlesztése, formálása.
- Megfelelő eszközök biztosításával a kreativitás fejlesztése.

A művészetek szeretetét már óvodás korban kell kialakítani, megalapozni. Az esztétikai nevelés keretein belül lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára, hogy igényeiknek, érzelmeiknek megfelelően átélhessék, kipróbálhassák a művészetek egy-egy mozzanatát: képi ábrázolásban, mozgásban, táncban, dalban, versben vagy mesében.

Esztétikai nevelésünk komplex, a gyermekek egész személyiségét fejleszti. Fontosnak tartjuk, hogy az esztétikai élmények hatása jelenjen meg a gyermekek erkölcsi, értelmi fejlődésében is. Feladatainkat a napi tevékenységek során valósítjuk meg.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek rácsodálkozik környezetére és a természet szépségére.
- Igényes önmagával és környezetével szemben.

## **Mindennapos mozgás**

A gyermekek legfontosabb igénye és természetes kifejezési módja a mozgás. A rendszeres, szívesen végzett, közösségi testmozgás segíti a gyermekek optimális személyiségfejlődését és hozzájárul az egészséges életmód kialakításához.

### **A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők**

- spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgásos tevékenység.

A gyermekek óvodai életének minden egyes napján biztosítani kell az aktív szabad játékot, amely mellett kiemelt szerepet kapnak az irányított mozgásos tevékenységek. Ezek a tevékenységek játékos környezetben zajlanak, és játékba ágyazott módon segítik az alapvető mozgáskészségek, valamint a hozzájuk kapcsolódó fogalmi rendszerek fejlesztését.)

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A szabad játék keretein belül végzett spontán mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásformák. A komplex testmozgások integrálódnak az óvodai élet más tevékenységeibe is, miközben támogatják a gyermek személyiségének fejlődését, például a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás és tanulási képesség terén.

Az egészséget támogató testmozgást az óvodai nevelés minden egyes napján és minden gyerek számára biztosítani kell az egyéni igények és képességek figyelembe vételével. Fontos, hogy a gyermekeket legjobban fejlesztő, együttműködést igénylő mozgásos játékok széleskörű alkalmazására törekedjünk, továbbá a szabad levegő adta lehetőségeket is ki kell használni.)

A mindennapi irányított testmozgás része lehet zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc).

Az óvodás gyermeket nem lehet elképzelni tartósan nyugalmi állapotban. Ez a kor a motoros aktivitás sokoldalú megnyilvánulásának korszaka. A gyermek harmonikus fejlődéséhez semmi mással nem pótolható hatékonysággal járul hozzá a játék. Ezen belül kiemelt szerepe van a mozgásos testnevelési játékoknak.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása aktív mozgással.

A tervezésben figyelembe vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermekek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet. Az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül valósul meg. Beszoktatásnál főleg buzdítás, örömméret keltése, hogy minél hamarabb bekapcsolódjanak a gyerekek a különböző tevékenységekbe.

### **Céljaink:**

- A gyermek természetes mozgáskedvének fenntartása, mozgásigényük kielégítése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgástapasztalatok bővítése.
- Az egészség helyreállítása, megerősítése.
- A mozgásszervi elváltozások célzott terápiája.

#### **Feladataink:**

- A fizikai állóképesség fejlesztése, anatómiai, élettani fejlődésük elősegítése.
- Szervezetük erejének, ellenálló-, teherbíró-, alkalmazkodó képességük, edzettségük növelése, célirányos izomfejlesztés.
- Mozgásuk összerendezettebbé, pontosabbá válásának segítése.
- A nagy- és finommozgások fejlesztése.
- A tér-, és időbeli tájékozottságuk, közösségi magatartásuk, önállóságuk, leleményességük, kezdeményezőkedvük fejlesztése.
- Önbizalmuk növelése.
- Szem-, kéz-, lábkoordináció fejlesztése.
- Testséma fejlesztése.
- A családi nevelés pozitív befolyásolása a napi rendszeres óvodán kívüli mozgásos tevékenységek biztosítására.

A mindennapos testnevelésnél a játékos kezdeményezés jelentse a játékos mozgás örömét is. Dicsérettel, példaadással ösztönözzük az együttes tevékenységben rejlő mozgás szépségének felfedezését. A testnevelési eszköztár használatánál is figyelembe kell venni a járás, futás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobások tekintetében az életkori sajátosságokat.

A mozgásfejlesztés lehetőségei, feltételei:

- Mindennapos testnevelés alkalmával a csoportszobában, udvaron.
- Testnevelési foglalkozásokon tornaszobában.
- Szabadon választott tevékenységek közben csoportszobában, udvaron.

Kiegészítő tevékenységek:

- Heti rendszerességgel néptánc.
- Úszás-oktatás szervezése lehetőségek és igények figyelembevételével
- Heti rendszerességgel mozgáskotta foglalkozás.

Az óvónőnek tisztában kell lennie a mindenkori csoportja sajátosságaival. Ismernie kell a gyermek egyéni teljesítményeit befolyásoló sajátosságokat, az esetleges lassúbb fejlődés okait. A testnevelési foglalkozások anyaga épüljön egymásra.

Intézményünk sajátjának tekinti évek óta a gyermekek egészséges testi nevelésének fontosságát, szükségességét, szem előtt tartva, hogy kisgyermekkorban kell megalapozni a mozgás iránti igényt. Óvónőink ennek tudatában gazdagítják elméleti és gyakorlati ismereteiket.

Testnevelési eszköztárunkat, udvari mozgásfejlesztő játékszereinket, mászókáinkat folyamatosan bővítjük, lehetőség szerint a mindennapos mozgásfejlesztésben azokat alkalmazzuk. A kisebbségi nyelv /német/ használata ezen a fejlesztési területen is.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermek szeret mozogni, nagymozgása fejlett.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Finommozgása fejlett.
- Egyensúlyérzéke fejlett.
- Dominanciája, oldalisága kialakult.
- Térben jól tájékozódik, mozgáskoordinációja megfelelő.

- Megfelelő kondicionális képességekkel rendelkeznek.

### **A külső világ tevékeny megismerése**

Az óvodai fejlesztő munkában a környezet értékeinek megismertetése, megszerettetése és védelme kiemelt jelentőségű. Ekkor alapozzuk meg a gyermekek természet, környezet iránti szeretetét, azokat a helyes szokásokat, amelyek meghatározóak lesznek egész életükben.

A külső világ tevékeny megismerése a minket körülvevő világ mennyiségi, formai és kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában, a gyermekek igényeihez igazodva. A környezet megismerése során a gyermek matematikai tartalmú tapasztalatok birtokába jut, azokat tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete. A közvetlen és a tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása történik a természeti, emberi és tárgyi világ értékei iránt.

### **Céljaink:**

- A természet szeretetére nevelés, a természet közeli élettel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.
- A gyermeknek segítséget nyújtani ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében a közvetlen megfigyelés és tapasztalatszerzés során.
- A környezet megismerése közben szerzett tapasztalatokat, ismereteket legyen képes tevékenységeiben alkalmazni.

### **Feladataink:**

- Megfelelően tervezett és szervezett környezeti feltételek megteremtése, melyek között a gyermekek tapasztalatokat, ismereteket szerezhhetnek.
- Biztonsággal tájékozódjanak környezetükben.
- Sajátítsák el, gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést.
- Szerezzenek minél több mozgásos, érzékszervi tapasztalatot a természeti és társadalmi környezetről.
- Fedezzék fel az őket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.
- Gyűjtsenek matematikai tapasztalatokat, melynek alapján matematikai fogalmaik alakulnak.
- Ismerjék meg a környezetükben élő emberek hagyományait, szokásait, a tárgyi kultúra értékeit, szeretetét és védelmét.
- A természeti- és társadalmi környezetből hozott egyéni ismeretek átadásának biztosítása.
- A családokkal való együttnevelésben a környezeti tapasztalatszerzés, a tágabb környezetben való együttes élményszerzés erősítése.
- A széles körű tapasztalatszerzés mindig az életkori és egyéni sajátosságokra épüljön.

A környező világot a gyermekek először saját környezetükben ismerjék meg, szerezzenek tapasztalatot mennyiségi és formai összefüggésekről, végezzenek megfigyeléseket, „kísérleteket” az udvarban és a kirándulások alkalmával. Amit nem tudunk személyesen megfigyeltetni (környezetünkben nem élő háziállatok, erdei állatok, vadállatok stb.), azt videó, tévé, képeskönyv segítségével mutatjuk be, módszeres, tudatos válogatás után.

A környezeti nevelés során figyelembe vesszük a gyermekek meglévő tapasztalatait,

ismereteit, fejlettségét, az adott lehetőségeket, a gyermeki aktivitást, az aktualitásokat, a természet és a társadalom változásait. Az óvodában minden pillanatban jelen van a környezeti nevelés, a sokszínű tevékenységekben megvalósuló ismeretszerzés. A témák természetes tagolódását az évszakok adják.

A témához kapcsolódóan a kísérletezést, a folyamatos megfigyeltetés feltételeit biztosítjuk. A témafeldolgozás során a helyi nevezetességek megismerése kiemelkedő jelentőségű:

- Bányász Múzeum
- Borház
- Strand
- Tájház
- Szászvári vár
- Népművészet mestereinek alkotásai
- Helyi üzemek, civil szervezetek meglátogatása.

A kirándulások kiemelt jelentőségűek az élmények megszerzésében. A gyermekek fejlesztése kiscsoportos formában történik a játék, az udvari tevékenységek, a séták, kirándulások alkalmával. Az ismeretek rendezése, az élmények feldolgozása a nap bármely tevékeny időszakában lehetséges. A kis- és mikro csoportos tapasztalatszerzés számos lehetőséget biztosít a gyermeki megismerésre, az egyénre szabott fejlesztésre, személyes kapcsolatok elmélyítésére, beszélgetésre. Ezáltal biztosítható, hogy az óvodapedagógus minden gyermek érdeklődését számba veszi, minden kérdésre tud válaszolni.

#### **4-5 éves korban**

Sétáljanak a környéken: Gyűjtsenek kincseket. Leveleket, terméseket, ágakat, kavicsokat, csigaházakat. A gyűjteményeknek állandó helye legyen a csoportban. Használják fel ezeket a tárgyakat játékuhoz, barkácsoláshoz, alkotómunkához. Gyűjtsenek tapasztalatokat a háziállatokról. Gyönyörködjenek az évszakokban. Keressenek összefüggéseket az évszakok, a természet változása, az emberek munkája között. Beszélgessenek az idő múlásáról, a napszakokról. Rügyeztessenek, csíráztassanak a szobában. Hívják meg vendégül különböző foglalkozású szülőket amelyek majd bemutatják a munkájukat. Játsszanak érzékelőjátékokat, beszélgessenek az érzékszervek védelméről, gondozásáról. Ismerjék az autót, buszt, villamost, teherautót, vonatot. Mutassák be családjukat, otthonukat. Ismerkedjenek a halmazokkal, mennyiségekkel, számnevekkel. Tájékozódjanak a térben. Ismerkedjenek a tükörkép sajátosságával.

#### **5-6-7 éves korban**

Ismerjék az óvoda tágabb környezetét. Menjenek Múzeumba, színházba, kiállításra, építkezésre. Figyeljék meg az évszakokra jellemző jelenségeket, az évszakok szépségét, színárnyalatait, növények fejlődését, a környezet szennyezést (víz, levegő, föld), ismerjék fel az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket. Szerezzenek ismereteket az idő múlásáról, a napszakokról, a napokról, hónapokról. Halljanak az újrahasznosításról, vegyenek részt a szelektív hulladékgyűjtésben.

Gondozzák az udvaron és a csoportban a növényeket, csíráztassanak. Figyeljék meg a környezetükben élő madarakat (veréb, galamb, varjú, feketeterítő) és bogarakat, (pók, katicabogár, napsütőbogár, légy, szúnyog, méh) csigákat, és földigilisztaikat. Figyeljék meg a vadállatokat, és a háziállatokat, keressenek hasonlóságokat és különbségeket. (életmód, környezet, külső jegyek). Ismerjenek, kóstoljanak meg néhány gyógynövényt (kamillát, hársfavirágot, csipkebogyót.) Végezzenek egyszerű kísérleteket növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel, fényvel, talajjal. Keressenek magyarázatot a jelenségekre. Tudják saját és családjuk teljes nevét, korát, lakcímét. Ismerjék szüleik foglalkozását, munkahelyét. Ismerjék hazánk nevét, anyanyelvét, szimbólumait. Lássanak magyar és

német népviseletet, néptáncot. Beszélgessenek a népi hiedelmekről, néphagyományokról, babonákról. Hasonlítsák össze a magyar és a német zászlót. Figyeljenek meg egy-egy különlegesen szép építészeti alkotást.

Mérések, összemérések közben ismerkedjenek a mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel, tő és sorszámnevekkel. Szerezzenek tapasztalatokat a sík és térmértani formákról.

Tájékozódjanak térben és síkban.

Biztosítsunk alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre.

A tapasztalatszerzéseket hetente egyszer kötetlen formában szervezzünk. Mindent, amit lehetséges a maga természetes környezetében figyeljünk meg, dolgozzunk fel. Séták, kirándulások alkalmával körültekintően válasszuk meg a helyszínt, mérjük fel a távolságot és a gyerekcsoport fejlettségét.

A gyerekek aktivitására és érdeklődésére építve a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása.

A gyerekek természetes kíváncsisága, a világ felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Miközben felfedezi a környezetét olyan tapasztalatokhoz, jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- Közvetlen környezetüket ismerik, biztonságban érzik magukat.
- Bemutatkoznak, szüleik nevét, lakcímüket meg tudják mondani.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, a róluk való gondoskodás módját.
- Életkoruknak megfelelő szinten kialakult fogalomkörrel rendelkeznek az emberek, állatok, növények világában.
- Ismerik lakóhelyük nevezetességeit, hagyományait.
- Igényük alakulóban van az esztétikus természeti környezet megővésére.
- Feladattudatuk és feladattartásuk kialakult.
- Képesek a monotonia tűrésére, mely a feladat elvégzéséig tart.
- Képesek a szabályok önálló betartására.
- Matematikai fogalmaik kialakulóban vannak, matematikai összefüggéseket felismernek:
  - számfogalmuk 10-es számkörben kialakult
  - érzékelik a sorrendiséget
  - képesek a szándékos bevésésre
  - képesek az analízis-szintézis műveletére
  - tudnak általánosítani
  - felismerik az ok-okozati összefüggéseket
  - megfigyelőképességük pontos
  - gondolkodásuk fejlett
  - megfelelően tájékozódnak térben
  - képesek az önálló problémamegoldásra.

#### **Munka jellegű tevékenységek**

##### **Céljaink:**

- Munka jelleggel szervezett aktív játékos tevékenységeken keresztül olyan készségek, képességek és tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, kialakítják kötelességtudatukat, fejlesztik személyiségüket.
- A gyermek a munka jellegű tevékenységet önként, örömmel és szívesen végezze.

#### **Feladataink:**

- A közös munka jellegű tevékenységek során a társas kapcsolatok fejlesztése, az erkölcsi normák, szabályok alapjainak kialakítása.
- A nemek társadalmi egyenlőségének elősegítése oly módon, hogy valamennyi tevékenységet a gyermekek, fiúk és lányok egyaránt gyakorolják.

A gyermekek mindennapi tevékenységének egy része olyan játékos jellegű munkatevékenység, amely célra irányul, figyelmet, kötelességvállalást és -teljesítést igényel. Az egyéni és a közös munka jellegű tevékenységet mindig az értékelésnek valamilyen formája követi, amely konkrét és reális, fejlesztő hatású.

#### **Önkiszolgálás**

A csoport szokás- és szabályrendszerét, feladatait a gyermek életkorának és egyéni sajátosságainak megfelelően sajátítsa el:

- testápolás
- öltözködés
- étkezés
- pihenés.

#### **Naposi munka**

Az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek elsajátítása és begyakorlása után fokozatosan kerül bevezetésre a két nagyobb életkorú csoportban a tízórai és az ebéd időszakában. Tartalma a csoport szokásaitól, a gyermekek életkorától és fejlettségétől függ, biztosítva a rendszerességet.

#### **Mindennapi élet során adódó munkák**

Játéktevékenységek utáni rendrakás, ágyazásban való segédkezés, ünnepekre, jeles napokra való készülődésben való részvétel (díszítés, dekorálás).

#### **Környezet rendjének megőrzése**

Rendrakás a csoportszobában, a tisztaság megőrzése. Öltözőszekrények, fogasok rendben tartása. Az udvari játszóterületek rendben tartása, udvari játékok elpakolása.

#### **Alkalomszerű munka és megbízatások**

Az alkalmi megbízatások az óvónókkal, dajkával közösen végzett tevékenységek gyakori elemei a gyermekek mindennapi óvodai élete során. Ezek körét meghatározza a gyermekek életkora, egyéni fejlettsége, a környezeti adottságok, valamint az otthonról hozott értékek és hagyományok.

#### **A tevékenységekben megvalósuló tanulás**

A gyermek tanulási képességeinek fejlődése és kibontakoztatása a teljes óvodai életre kiterjedő, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek természetes adottságai, a családjában és a tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés keretében biztosított tanulási formák mind szerepet játszanak a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeinek és motivációjának alakulásában. Az óvodapedagógus a tanulás szempontjából kedvező feltételek megteremtése során figyelembe veszi a gyermekek korábbi élményeit, tapasztalatait és tudását.

A gyermekek óvodai tanulásának fő célja, hogy fejlessze képességeiket, valamint gazdagítsa és rendezze tapasztalataikat. Ez a folyamat legfőképpen a játékos tevékenységek és cselekvések keretein belül történik. Ennek megvalósulása önálló és irányított tapasztalatszerzéssel, kötetlen kezdeményezésekkel, kötött foglalkozásokkal (testnevelés), komplex foglalkozások megszervezésével történik.

Az óvodában a tanulás folyamatos tevékenység, amely a gyermekek teljes személyiségfejlődését, fejlesztését támogatja. A gyermekek a tevékenységeket életkoruktól, egyéni fejlettségüktől függően egyénileg, mikro csoportokban vagy frontálisan végzik. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére, iskolaérettségi kritériumok**

Az iskolakezdéshez szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.

- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.
- Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama;
- A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

### **Az egészségesen fejlődő gyermek:**

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél;
- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket;
- mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről;
- tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat;
- ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait;
- ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét;

- az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;

Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

#### **A szociálisan érett gyermek:**

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni,
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg;
- kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

### **SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK**

- Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol a befogadó nevelés megvalósul az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- Megvalósul a multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció.
- Hozzájárulunk a kialakult előítéletek lebontásához, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzéséhez.
- Figyelünk a csak tünetekkel jelzett, ki nem mondott gyermeki segélykérésre.
- A pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk.
- A gyermeki szükségletek kielégítését megvalósítjuk.
- Az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés alkalmazásával a gyermeki fejlődést nyomon követjük.
- A prevenciós, korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat ellátjuk a megfelelő szakember bevonásával és a szülőkkel együttműködve.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szocializációját speciálisan fejlesztjük.
- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre fordított kiemelt odafigyelést megvalósítjuk. A játékba való beilleszkedésüket támogatjuk.
- Az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítését és a szemléletformálást megvalósítjuk.

### **A GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK**

Óvodánk akkor tudja jól szolgálni az ide járó gyermekek érdekeit, ha az oktató-nevelő munkát minden esetben az adott gyermekhez igazítjuk, az esélyegyenlőség feltételeinek biztosítása mellett. Óvodapedagógusaink minden egyes rájuk bízott gyermek esetében figyelembe veszik a gyermek egyéniségét, feltárják fejlettségi szintjét.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében a fő cél a felzárkóztatás, a hátrányos helyzetből eredő esetleges lemaradások kompenzálása.

### **Céljaink:**

- Kompenzálni a családi nevelés hiányosságait, segíteni a gyermekeket a közösségbe való beilleszkedés során.
- Olyan biztonságérzetet nyújtó környezet kialakítása, mely megalapozza érzelmi kötődésüket az óvodához, az itt dolgozó felnőttekhez.

### **Feladataink:**

- Az egyéni bánásmód alkalmazása, a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, a tapintatos egyéni személyes kapcsolattartás.
- A családokkal a bizalomra épülő korrekt, konstruktív kapcsolat kialakítása, a gyermekek jogainak és érdekének következetes képviselése.
- Szakemberek bevonásával történő prevenció.
- Kiemelt kapcsolattartás az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi megbízott között.
- Azon körülmények feltárása, melyek óvodásaink családi életét hátrányosan érintik, illetve a gyermeket veszélyeztetik.

### **A gyermekvédelmi megbízott feladatai:**

- Joga és kötelessége, hogy az óvodán belül mindent elkövessen a veszélyeztetett, ill. a hátrányos helyzetű gyermekek érdekében.
- Kapcsolatot tart a Gyámhatósággal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, a Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálattal, az óvodai szociális segítővel.
- Szoros és naprakész kapcsolatot tart fenn az óvodapedagógusokkal, segít felmérni a veszélyben lévő gyermekeket.
- Tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményekről.
- Hatósági beavatkozás szükségességéről azonnal tájékoztatja az óvodaigazgatót, és beszámol a nevelőtestület előtt is.

### **Az óvodaigazgató feladatai**

- Megismerni és megismertetni munkatársaival a gyermekvédelmi törvényben foglaltakat.
- Segítséget nyújtani a problémák megoldásában, a gyors és hatásos intézkedés végrehajtásában.
- Az óvoda gyermekvédelmi munkájának koordinálása, a megvalósítás figyelemmel kísérése, a szükséges intézkedések megtétele.
- Minőségi partnerkapcsolat kiépítése a szakemberekkel és a gyermekvédelmi szervekkel.

## **A SZÜLŐ, A GYERMEK, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI**

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését, ennek alapvető feltétele a családokkal való szoros együttműködés.

### **Céljaink:**

- A családi nevelést kiegészítve gondozni, ápolni, nevelni és fejleszteni a gyermekeket.

- A gyermekek egészséges fejlődésének érdekében a szülők és az óvodapedagógusok közti őszinte, kölcsönös bizalmán alapuló kapcsolat kialakítása.

#### **Feladataink:**

- A családok által képviselt szokások, sajátosságok, értékrendek elfogadása, az együttműködés során a segítségnyújtás megoldásainak adott családhoz való illesztése.
- A kapcsolatteremtésben a kezdeményező szerep vállalása.

#### **Kapcsolattartás formái:**

- Összevont és csoportos szülői értekezlet.
- Egyéni fogadóóra, egyéni beszélgetések.
- Nyílt nap.
- Közös szervezésű óvodai programok.
- Közös szervezésű óvodán kívüli programok.

## **AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK, TEVÉKENYSÉGEK**

### **Az óvodai egészségfejlesztés célját**

a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint: „A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési- oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési - oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

### **Az egészség meghatározása**

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta: "Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség hiánya." Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg.

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarati és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

### **Egészségfejlesztés kisgyermekkorban**

Az Óvodai nevelés országos alpprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését.

Az egészség védelme tanítható, fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve

az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület.

Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarat, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét.

Az egészség hármas (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

### **Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok**

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen a következőkre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozásra nevelés,
- az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység,
- lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás megelőzése,
- az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése területére terjednek ki.

### **Az egészséges táplálkozás**

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit pl. a mozgásigény kifejlesztését, az alapvető személyi higiénés ismeretek elsajátítását és begyakorlását.

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend - összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén is múlik.

Gyermekeink gyakran fogyasztanak tejtermékeket, és az idénynek megfelelő gyümölcsöket és zöldségeket.

Az intézményünkben reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyermekek rendelkezésére. A konyha által szállított gyümölcsöt a szülők közös megegyezése szerint kiegészíthetik. Igyekezünk meggyőzni a szülőket, hogy fokozottan csökkentsék gyermekük étkezési szokásrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a cukrozott szörpöket, kólaféléket, a chipset, édességet.

A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését a szülők otthonról hozzák amihez külön tárolást az intézmény biztosít.

A gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekezünk megszerettetni az új ízeket. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus

egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben gyermekeink is részt vesznek - életkori fejlettségüknek megfelelő szinten -, és részesei étkezésük az önkiszolgálásnak.

#### **Feladataink:**

- a kulturált étkezési körülmények biztosítása,
- óvodai napirend keretében az óvónők a dajkákkal együttműködve ismertetik meg a gyermekeket új ízekkel,
- az étkezést örömtelivé tenni, jó hangulatot teremteni az ételek elfogyasztásához, intenzív rágasra ösztönzés,
- a folyadék folyamatos biztosítása,
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával való megismertetés,
- fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára,
- a szülőkkel, támogatókkal közösen gyümölcsnapokat tartunk.
- tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki,
- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tizórai összeállítás),
- minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel: őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatunk, zöldségekből, gyümölcsökből salátákat készítünk, és kóstolunk.
- saját zöldséges kiskertet gondozunk a gyerekekkel közösen

#### **Elvárásaink az óvodáskor végére:**

- önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból,
- ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek, szívesen kóstolnak meg új ízeket,
- ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.

#### **A mindennapi egészségvédő testmozgás**

A mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár.

A változatos mozgáslehetőség biztosítása óvodásaink számára kiemelt feladatunk, ezért minden nap alkalmat teremtünk rá. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésébe. A frissítő, edző mindennapi testmozgás középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. Emellett korcsoportra bontott, egy mozgásfejlesztő csoportos foglalkozást is tartunk hetente.

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok. Ha az idő engedi, sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészsíti ki a levegőzést.

A mozgáshoz változatos eszközöket, helyet (tornaterem) biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy- és finommozgások fejlesztésére.

Rossz idő esetén a tornateremben, felfújható légvár segíti a gyermekek mozgásigényének kielégítését.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartás, ezért a szervezett mozgásfoglalkozások keretében prevenciók, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerinc deformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

### **Feladataink:**

- a gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-, ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket,
- az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás),
- minél több alkalom biztosítása a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére,
- irányított mozgásos játékok szervezése mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal, különböző időkerettel,
- hely, idő biztosítása a korosztályok életkori sajátosságainak a figyelembevételével, időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 óra levegő és napfény edzés biztosítása a gyerekeknek a fokozatosságot betartva,
- a nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak),
- az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.

### **Elvárásaink az óvodáskor végére:**

- szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban,
- képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben, örömként élik meg a közös mozgást,
- kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük összerendezett, ismerik és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket,
- szívesen tartózkodnak a szabad levegőn, természetes igényük a szabadban való mozgás.

### **A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése**

#### **A dohányzás megelőzésének feladata**

Felmérések igazolják, hogy az óvodásgyermekek családjának több mint felében él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen mintát nyújt a gyermekek számára.

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat. Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület.

Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük erre, hogy pozitív példát mutassanak a gyerekeiknek.

#### **A bántalmazás és erőszak megelőzése**

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy

hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja - nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.).

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem- és fültanúja más bántalmazásának.

#### **Feladataink:**

- Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal; ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattól.
- Óvodánk alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése; ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

### **EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM**

#### **Feladatok és tevékenységek az egészségfejlesztésért**

Feladat	Tevékenység	Határidő	Felelős
A csoportszobák környezetének kialakítása	A csoportnaplókban tervezett napokon és alkalmi megfigyelések keretében folyamatosan	A tevékenységi tervekben meghatározott napokon	Óvodapedagógusok
Mindennapos testmozgás	Lehetőségeket kihasználva, időjárástól függően, udvar vagy csoportszoba.	Minden nap, beépítve a napirendbe	Óvodapedagógusok
Baleset megelőzés segítségnyújtás	Év elején játékos formában átbeszélés, tevékenységek bemutatásával megelőzés. Nagyobb figyelmet igényelnek az újonnan érkező gyerekek.	Szeptember vége	Óvodapedagógusok
Személyes higiéné	Évente a TESTÜNK témakörében szervezeten felhívjuk a figyelmet a higiénés szokásokra. Játékos tevékenységek alkalmával el is játsszuk, bemutatva a fontos napi tennivalókat.	Éves tervben és a csoport naplóban meghatározott időpontban	Óvodapedagógusok
Természeti környezet témájának feldolgozása	Természetvédelmi és jeles napok megünneplése. Az energiagazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtés fontossága. Évszakok megfigyelése Növény és állatvilág	Éves tervben és a csoport naplóban meghatározott időpontban	Óvodapedagógusok
Társadalmi környezetünk feldolgozása	Lakhelyünk, nemzeti ünnepeink, Könyvtár látogatása, utcai közlekedés	Tevékenységi tervben	Óvodapedagógus
Együttműködés szülőkkel	Családi programok	Őszi játszóház Márton nap	Óvodapedagógusok

## Környezetnevelés

### Megvalósítandó feladatok

- A gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges biztonságos környezet kialakítása. A környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, megfelelő fényviszonyok biztosítása
- A gyerekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése
- A gyerekek érdekében a víz, a levegő és a napfény edző hatásának kihasználása, a fokozatosság betartásával és az egyéni érzékenység figyelembevételével
- Betegségmegelőzés: az ellenálló képesség erősítésével, edzéssel és a fertőzések megakadályozásával
- A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetésével (kirándulások, séták) elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.
- Környezettudatos magatartásformák alakítása személyes példamutatással.

## **A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK**

A nevelőtestületünk arra törekszik, hogy a nevelés területén ne legyen szegregáció és megvalósuljon a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyerekek társadalmi integrációja.

### **Alapelvek:**

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyerekek közösségi befogadásának alapvető feltétele, hogy a többségi közösség tagjai elfogadják, hogy ők is köznél tartoznak, ezért amihez a normál helyzetű, és képességű emberek hozzájuthatnak, ahhoz nekik is ugyanolyan joguk van hozzájutni.

A velük kapcsolatos tennivalók társadalmi alapelve az, hogy a társadalmi támogatások eszközeivel el kell érni, hogy megmaradhassanak otthonukban, és lakóhelyi közösségükben, hogy kapják meg az életvezetésükhöz szükséges támogatásokat.

Az köznevelési esélyegyenlőségnek a társadalmi esélyegyenlőség céljait kell szolgálni. Nevelési intézményünkben a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek integrált módon kapják meg a megfelelő ellátást.

### **Kiemelt alapelvekként kezeljük:**

- A megkülönböztetés tilalma, egyéni bánásmód elve, mely vonatkozik a gyermek nemzetiségi faji származási, vallási, egészségi és társadalmi helyzetére egyaránt.
- Az emberi méltóság tiszteletben tartása.
- A szolidaritás erősítése.
- Méltányosság és rugalmas ellátás keretében biztosítani a nevelési program felülvizsgálatát a személyre szóló fejlesztési programok elkészítését.
- A civil társadalom és önkéntesek erősítése, a kirekesztés elleni küzdelemben való bevonása.
- A neveléssel összefüggő hozzáféréskor figyelemmel kell kísérni, hogy a törvények által biztosított juttatások eljussanak hozzájuk.
- A neveléshez kapcsolódó szolgáltatások eléréséhez azonos feltételeket, esélyeket kell biztosítanunk.

### **Célok:**

- Minden halmozottan hátrányos helyzetű gyermek kerüljön be az óvodába.

## LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelőtestület az óvoda Pedagógiai programját véleményezte és jóváhagyásra javasolja.

Szászvár, 2025. 08. 12.



*Fehér Csöke János*

aláírás

A Pedagógiai programot a település önkormányzata jóváhagyta.

Szászvár, 2025. 08. 31.

PH

*[Handwritten signature]*

aláírás



A Pedagógiai programot a Szászvári Óvoda Intézményfenntartó Társulás jóváhagyta.

Szászvár, 2025. 09. 12.



PH

*[Handwritten signature]*

aláírás

